

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	<i>Економки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>Фінансів та бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Яцун Вероніки Леонідівни

на тему	Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства в умовах війни	
за матеріалами	ПрАТ “Центральний ГЗК ”	
науковий керівник	к.е.н., доцент	М.М. Садовенко

Робота допущена до захисту в ЕК

**Протокол засідання кафедри
від 18 червня 2026р. № 13**

Завідувач кафедри

<u>к.е.н., доцент</u>	<u>О.В.Неізнєстна</u> (підпис)
<i>Наук. ступєнь, вченє звання</i>	<i>Ініціали, прізвище</i>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	<i>Економки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>Фінансів та бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____	<u>О.В.Неізнєстна</u>
(підпис)	(Прізвище, ініціали)
«06» квітня 2026 року	

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ**

1. Тема роботи Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства в умовах війни

Керівник роботи к.е.н, доцент М.М. Садовєнко
затверджені наказом закладу вищої освіти від «06» квітня 2026 р. №224-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «05» червня 2026 р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретичні засади оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства

Розділ 2. Оцінка ефективності використання оборотних активів гірничо-металургійного підприємства в умовах війни

Розділ 3. Управління ефективністю використання оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК»

Об'єкт дослідження - процес управління оборотними активами підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК».

Предмет дослідження - економічні, фінансові та організаційні відносини, що виникають у процесі формування, використання та підвищення ефективності оборотних активів промислового підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Мета кваліфікаційної роботи: є розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання оборотних активів ПрАТ

«Центральний ГЗК» в умовах післявоєнної відбудови економіки України та функціонування підприємства в умовах воєнного стану.

5. Дата видачі « 06 » квітня 2026р.
завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів МДР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Затвердження плану КБР	до 25.03.2026	виконано
2	Підготовка розділу 1	до 15.04.2026	виконано
3.	Підготовка розділу 2	до 06.05.2026	виконано
4	Підготовка розділу 3	до 27.05.2026	виконано
5	Написання вступу та висновків до КБР, оформлення супровідних документів	до 01.06.2026	виконано
6	Подання електронного варіанту КБР керівнику для перевірки дотримання академічної доброчесності	до 05.06.2026	виконано
7	Перевірка тексту КБР на дотримання академічної доброчесності	08.06-16.06.2026	виконано
8	Отримання відгуку від наукового керівника	до 10.06.2026	виконано
9	Отримання рецензії	до 12.06.2026	виконано
10	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 15.06.2026	виконано
11	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 17.06.2026	Реєстраційний № ____ « 17 » червня 2026 р.
12	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	до 18.06.2026	виконано
13	Підготовка до захисту в ЕК	до 19.06.2026	виконано

Завдання підготував науковий керівник

М.М.Садовенко
(прізвище та ініціали)

Завдання одержала здобувачка

В.Л.Яцун
(прізвище та ініціали)

Декларація
про дотримання академічної доброчесності під час написання
кваліфікаційної бакалаврської роботи
здобувачем вищої освіти
Державного університету економіки і технологій

Я, Яцун Вероніка Леонідівна, студентка 3 курсу, групи ЗФБС-23ск Державного університету економіки і технологій розумію і підтримую політику закладу із академічної доброчесності. Я не надавав(ла) і не одержував(ла) заборонену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

05.06.2026

(дата)

Вероніка ЯЦУН
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗГОДА
на використання кваліфікаційної бакалаврської роботи

Я, Яцун Вероніка Леонідівна, даю згоду на використання наданих матеріалів, а саме: внесення кваліфікаційної бакалаврської роботи у базу даних репозитарію Державного університету економіки і технологій; відтворення роботи чи її частини в електронній формі, не змінюючи її змісту; виготовлення електронних копій для постійного архівного зберігання; надання електронних копій роботи для відкритого доступу в мережі Internet.

Підтверджую, що розміщуючи роботу в репозитарії ДУЕТ, я не порушую прав третіх осіб.

(підпис)

05.06.2026

(дата)

Вероніка ЯЦУН
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Яцун В.Л. Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства в умовах війни. – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», Державний університет економіки і технологій. – Кривий Ріг, 2026.

У роботі досліджено теоретичні засади формування, структури та оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства. Розглянуто економічну сутність оборотних активів, їх класифікацію, функції та роль у забезпеченні безперервності виробничо-господарської діяльності підприємства. Узагальнено методичні підходи до аналізу ефективності використання оборотних активів та визначено основні показники їх оцінювання. На основі фінансової звітності ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат» проведено аналіз фінансово-економічного стану підприємства, досліджено склад, структуру та динаміку оборотних активів, а також оцінено ефективність їх використання в умовах воєнного стану протягом 2023–2025 років. Досліджено перспективи розвитку залізорудної галузі України та ПрАТ «Центральний ГЗК» у післявоєнний період. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства шляхом оптимізації витрат, скорочення дебіторської заборгованості, удосконалення управління запасами, підвищення енергоефективності виробництва та модернізації виробничих потужностей.

Розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо оптимізації оборотних активів підприємства та здійснено прогностичну оцінку показників їх використання на 2026 рік.

Ключові слова: оборотні активи, ефективність використання оборотних активів, управління оборотними активами, дебіторська заборгованість, запаси, оборотність активів, рентабельність оборотних активів, гірничо-металургійне підприємство, воєнний стан.

ЗМІСТ

ВСТУП	стор. 5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства	9
1.2. Методичні підходи до аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства	14
1.3. Інструменти управління ефективністю використання оборотних активів підприємства	23
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	32
2.1. Загальна характеристика та оцінка фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК"	32
2.2. Аналіз складу та зміни оборотних активів підприємства	45
2.3. Аналіз ефективності використання оборотних активів за їх основними складовими	57
Висновки до розділу 2	68
РОЗДІЛ 3 УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»	70
3.1. Перспективи розвитку галузі та базового підприємства у післявоєнний період	70
3.2. Заходи щодо підвищення ефективності	

використання оборотних активів ПрАТ	
"Центральний ГЗК"	78
Висновки до розділу 3	88
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	100
ДОДАТКИ	104

ВСТУП

У сучасних умовах післявоєнної відбудови економіки України та трансформації промислового сектору питання ефективного використання оборотних активів підприємств набуває особливої актуальності. Високий рівень зношеності виробничої інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, нестабільність зовнішніх ринків і обмеженість фінансових ресурсів зумовлюють необхідність більш раціонального підходу до управління оборотним капіталом як одного з ключових факторів забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Особливої ваги ці процеси набувають для підприємств гірничо-металургійного комплексу, які характеризуються значною матеріаломісткістю виробництва, високою тривалістю операційного циклу та суттєвою залежністю від зовнішніх постачальників і експортних ринків.

Відтак, ефективне управління оборотними активами виступає ключовим чинником підвищення фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності підприємства в умовах високої нестабільності зовнішнього середовища. Це зумовлює необхідність удосконалення підходів до аналізу, планування та контролю оборотного капіталу з метою забезпечення раціонального використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для стабільного функціонування та подальшого розвитку підприємства.

Теоретичні та методичні аспекти формування, управління й оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема З. Боді, Р. Мертон, Є. Ф. Брігхем, Ф. Ф. Бутинець, Є. В. Мних, О. В. Олійник, О. О. Гетьман, В. Ю. Гордополова, А. Ю. Залізінський, І. О. Тарасенко, В. В. Леонов, К. Б. Лещук, О. С. Літвінов, І. О. Гуменюк, О. Лопатовська, Ю. Нікольчук, С. Бондарук, О. Максимова, С. Максимов, О. Омельченко, Я. В. Тютюнник, І. М. Цуркан, А. О. Остапенко, О. Г. Череп, Д. В. Щербатих та інші. Їхні праці стали теоретичною та методичною

основою дослідження ефективності використання оборотних активів підприємства.

Водночас проведений аналіз наукової літератури свідчить про наявність невирішених аспектів досліджуваної проблематики. Зокрема, недостатньо опрацьованими залишаються питання формування комплексних методик оцінки ефективності використання оборотних активів із урахуванням галузевої специфіки підприємств гірничо-металургійного комплексу, що характеризуються високою інерційністю виробничих процесів, значними коливаннями обсягів запасів та складною структурою дебіторської заборгованості.

У сучасній економічній літературі переважно використовуються загальні алгоритми розрахунку показників ефективності використання оборотних активів, які базуються на даних бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати. Такі підходи дозволяють отримати лише узагальнені, орієнтовні значення показників і не завжди придатні для практичного управління. Зокрема, розрахунок здійснюється на основі середніх залишків активів, визначених як середнє арифметичне значення на початок і кінець звітного періоду, без урахування внутрішньоперіодної динаміки їх зміни.

У результаті цього не враховуються реальні коливання рівня оборотних активів протягом операційного циклу, що особливо критично для підприємств гірничо-металургійної галузі, де обсяги запасів, незавершеного виробництва та дебіторської заборгованості можуть суттєво змінюватися під впливом виробничих і ринкових факторів. Це знижує точність аналітичних розрахунків та обмежує можливості їх використання в системі оперативного управління.

Базовим підприємством для дослідження виступає ПрАТ «Центральний ГЗК», діяльність якого характеризується типовими для гірничо-металургійного комплексу особливостями та дозволяє комплексно проаналізувати ефективність формування і використання оборотних активів у реальних виробничих умовах.

Метою даної роботи є розробка практичних рекомендацій щодо

підвищення ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» в умовах післявоєнної відбудови економіки України та функціонування підприємства в умовах воєнного стану.

Досягнення поставленої мети передбачає формування комплексного підходу до аналізу та управління оборотними активами з урахуванням сучасних економічних викликів, характерних для періоду 2023–2025 років, який відзначається високою невизначеністю, порушенням логістичних ланцюгів та нестабільністю зовнішніх ринків.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

дослідити економічну сутність оборотних активів підприємства;

узагальнити методичні підходи до оцінки ефективності їх використання;

розглянути сучасні методи управління оборотними активами;

проаналізувати фінансовий стан базового підприємства;

дослідити склад, структуру, оборотність та ефективність використання оборотних активів;

виявити основні проблеми їх формування та використання;

обґрунтувати напрями прискорення оборотності та підвищення ефективності використання оборотних активів;

розробити рекомендації щодо удосконалення політики управління оборотними активами в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотними активами підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК». Предметом дослідження виступають економічні, фінансові та організаційні відносини, що виникають у процесі формування, використання та підвищення ефективності оборотних активів промислового підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Методологічну основу дослідження становить системний підхід та сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняльний аналіз, методи фінансового та статистичного аналізу, а також економіко-математичне моделювання. Їх застосування дозволило забезпечити комплексність дослідження та

обґрунтованість отриманих результатів.

Інформаційну базу роботи становлять нормативно-правові акти України, зокрема Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, а також фінансова звітність ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 роки, що забезпечує актуальність і достовірність проведеного аналізу.

Теоретичне та практичне значення роботи полягає в удосконаленні підходів до оцінки та управління оборотними активами в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови, що дозволяє адаптувати існуючі методики до сучасних умов функціонування промислових підприємств України.

Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізу динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів, оцінці їх оборотності, а також визначенні проблем управління оборотними активами базового підприємства за період 2023–2025 років.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці рекомендацій щодо оптимізації структури оборотних активів, зокрема запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, що дозволить підвищити ліквідність підприємства, прискорити оборотність активів та зміцнити його фінансову стійкість.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства

У сучасних умовах господарювання оборотні активи є одним із ключових елементів виробничого процесу підприємства. Саме від ефективної організації їх формування та використання залежить безперервність діяльності й загальний рівень розвитку суб'єкта господарювання. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень у цій сфері створює передумови для стабільної роботи підприємства.

Оборотні активи відіграють важливу роль у фінансовому забезпеченні діяльності, оскільки від точності їх оцінки, ведення обліку та здійснення контролю залежать фінансові результати, рівень платоспроможності та здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання. Тому дослідження стану їх обліку та контролю має як теоретичне, так і практичне значення.

Ця категорія активів займає провідне місце у структурі майна підприємства, забезпечуючи безперервний кругообіг капіталу. Водночас оборотні активи характеризуються високою динамічністю та підвищеним рівнем ризику, що потребує вдосконалення методів їх обліку та посилення внутрішнього контролю з урахуванням сучасних економічних умов.

Практика свідчить, що ефективне управління оборотними активами є важливою умовою фінансової стійкості підприємства. Від рівня організації їх обліку та контролю залежить швидкість обігу коштів, своєчасність розрахунків і досягнення запланованих результатів діяльності.

Оборотні активи становлять важливу частину майна підприємства, оскільки забезпечують його щоденну діяльність. Вони включають ресурси, які

в процесі операційного циклу повністю споживаються або перетворюються на грошові кошти протягом одного року чи виробничого циклу. На відміну від необоротних активів, вони характеризуються високою ліквідністю та безпосередньо впливають на платоспроможність, фінансову стійкість і результативність діяльності підприємства.

Для здійснення господарської діяльності підприємству необхідний відповідний обсяг капіталу, який спрямовується на формування оборотних активів, що зумовлює необхідність глибшого розуміння їх економічної сутності. Раціональна структура оборотних активів визначає стабільність і узгодженість роботи підприємства, впливає на його фінансовий стан, рівень прибутковості та можливості розвитку. Вона також забезпечує оновлення матеріально-технічної бази, розширення виробництва, підвищення конкурентоспроможності, зростання доходів і сприяє вирішенню соціально-економічних завдань.

В Україні, відповідно до НП(С)БО 1, активи — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому. [25]

Оборотні активи являють собою сукупність ресурсів підприємства, які забезпечують його поточну діяльність і повністю використовуються протягом одного операційного циклу. Без наявності оборотних активів здійснення господарської діяльності є неможливим. Їх ефективне управління має вирішальне значення для стабільної роботи підприємства. Недостатній обсяг оборотних активів може призвести до збоїв у діяльності та зниження ліквідності, тоді як їх надлишок свідчить про неефективне використання ресурсів, оскільки частина з них не бере участі в господарському процесі та не генерує прибуток. [29]

Серед науковців поширеним є підхід, за яким оборотні активи розглядаються як сукупність оборотних фондів, фондів обігу, грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших ресурсів, що використовуються протягом одного операційного циклу.

Таблиця 1.1.

Тлумачення сутності економічної категорії "оборотні активи"
вченими — науковцями та економістами

	Автор	Тлумачення
1	Демченко Т. А.	Оборотні активи – сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.
2	Бланк І.О.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо – комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються у процесі одного виробничо – комерційного циклу.
5	Нашкерська Г. В.	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.
9	Якуб. Ю. В. Кремень В. М.	Оборотні активи – це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти.
10	Білик М. Д.	Оборотні активи – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов’язаннями.
11	Коцупатрий М.М., Косач С.І., Мельничук В.В.	Оборотні активи – це мобільна частина майна підприємства, тобто вся вартість тих оборотних активів, які при нормальних умовах роботи. протягом року (або навіть коротшого періоду) перетворюються в грошові кошти в результаті отримання виручки від реалізації, обігу цінних паперів і т.д.
12	Левицька С.О., Свірко С.В.	Оборотні активи – фінансові ресурси, вкладені в об’єкти, використання яких здійснюється фірмою або в рамках одного відтворювального циклу, або в рамках відносно короткого періоду часу.
13	Кім Ю.Г.	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.

Джерело: [19]

Зокрема, такі вчені, як Гетьман О.О., Амонс С.Є., Загородній А.Г., Грабова Н.М., Бутинець Ф.Ф., трактують оборотні активи як грошові кошти та їх еквіваленти, що не мають обмежень у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання в межах операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати балансу. [1, 6, 11, 13, 15]

Водночас у вітчизняній нормативній базі відсутнє чітке розмежування понять «оборотний капітал» і «оборотні активи». Українські науковці, орієнтуючись переважно на міжнародний досвід, по-різному підходять до визначення класифікаційних ознак оборотних активів.

У сучасній економічній науці існує значна кількість підходів до їх класифікації, однак найпоширенішим є поділ залежно від участі у кругообігу та за видами. Узагальнюючи різні підходи, можна зробити висновок, що оборотні фонди та фонди обігу є основними складовими оборотних активів підприємства. [16]

Оборотні активи відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності господарської діяльності підприємства. Їх достатній обсяг дає змогу підтримувати стабільний виробничий процес, уникати перебоїв у постачанні та виробництві, своєчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами, працівниками і державою, а також знижувати ризик втрати платоспроможності. У зв'язку з цим управління оборотними активами є важливою складовою фінансової політики підприємства.

Залежно від участі в операційному циклі оборотні активи поділяють на дві групи. До першої належать активи, що обслуговують виробничий цикл, зокрема запаси сировини й матеріалів, незавершене виробництво та готова продукція. Друга група пов'язана з фінансовим циклом і включає грошові кошти, дебіторську заборгованість та поточні фінансові інвестиції.

Такий підхід до класифікації фактично відповідає їх відображенню в балансі підприємства та дозволяє впорядкувати оборотні активи з метою підвищення ефективності їх використання й управління. Управління оборотними активами базується на певних принципах і функціях, реалізація

яких сприяє досягненню стратегічних і поточних цілей підприємства.

Співвідношення між оборотними активами у сфері виробництва та обігу залежить від галузевих особливостей підприємства. Це зумовлено специфікою організації виробничих процесів, систем постачання, збуту продукції та розрахунків. Для забезпечення безперервності виробництва і реалізації важливо підтримувати оптимальний баланс між цими складовими. Водночас підприємства прагнуть скорочувати частку активів у сфері обігу за рахунок удосконалення логістики та впровадження ефективних форм розрахунків.

Склад оборотних активів охоплює елементи оборотних виробничих фондів і фондів обігу та має галузеві особливості. Зокрема, у виробничій сфері основну частку становлять сировина, матеріали, незавершене виробництво та готова продукція. У металургії до складу оборотних активів можуть входити змінні елементи обладнання, а в добувній галузі — витрати на підготовчі гірничі роботи, що відносяться до витрат майбутніх періодів. [22, 23]

Структура оборотних активів визначає частку кожного елементу в їх загальному обсязі та залежить від особливостей виробництва, умов постачання, збуту продукції й організації розрахунків. У практиці промислових підприємств оборотні активи зазвичай класифікують за участю в кругообігу коштів, методами планування та регулювання, а також за джерелами їх формування.

Оборотні активи за участю у кругообігу поділяються на ті, що використовуються у сфері виробництва, та ті, що функціонують у сфері обігу. Чим більша частка ресурсів зосереджена у виробничій стадії, тим ефективніше використовується оборотний капітал підприємства.

За підходами до планування оборотні активи класифікують на нормовані та ненормовані. До нормованих належать елементи, необхідні для безперервної роботи підприємства (виробничі запаси, незавершене виробництво, залишки готової продукції). Ненормовані включають інші складові сфери обігу, за винятком складських запасів готової продукції.

За джерелами формування оборотні активи поділяються на власні, залучені

та інші. Такий розподіл дає можливість визначити оптимальну структуру фінансування, потребу в ресурсах і рівень фінансової стійкості підприємства.

Обсяг власних оборотних активів визначається як різниця між власним капіталом і необоротними активами. Найбільш точним є прямий метод розрахунку їх нормативу, оскільки він враховує потребу в кожному елементі на основі одноденних витрат і встановлених норм запасів.

Зміни в економічному середовищі суттєво впливають на структуру оборотних активів українських підприємств, що зумовлює необхідність удосконалення підходів до їх управління для підвищення ефективності використання.

1.2. Методичні підходи до аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства

Раціональне управління оборотними засобами є ключовим чинником підвищення ефективності виробництва. Використання економічного аналізу дає змогу забезпечити обґрунтоване формування джерел їх фінансування та підвищити результативність використання.

Важливим показником ефективності є оборотність оборотних засобів. Чим швидше відбувається їх обіг, тим менший обсяг ресурсів необхідний для забезпечення заданого рівня виробництва та реалізації продукції.

Прискорення оборотності виступає одним із основних напрямів підвищення ефективності використання оборотного капіталу, оскільки сприяє більш раціональному використанню матеріальних і фінансових ресурсів. Аналіз оборотних засобів передбачає оцінку факторів, що впливають на швидкість їх обігу, а також рівня забезпеченості підприємства фінансовими та кредитними ресурсами.

Підвищення ефективності використання оборотних засобів має комплексний характер і залежить від удосконалення управління

виробництвом, оптимізації матеріально-технічного постачання та збуту, а також посилення фінансового контролю за рухом ресурсів.

До узагальнюючих показників оборотності належать: середня тривалість одного обороту, кількість оборотів за період та сума оборотних засобів на 1 грн реалізованої продукції. [24, 12, 16, 35]

Середня тривалість одного обороту показує, за скільки днів оборотні засоби здійснюють повний цикл обігу і визначається як відношення середнього залишку оборотних засобів, помноженого на кількість днів у періоді, до обсягу реалізованої продукції:

$$T = (O_{\text{ср}} \times D) / R \quad (1.1.)$$

де T — тривалість одного обороту, днів;

$O_{\text{ср}}$ — середній залишок оборотних засобів;

D — кількість днів у періоді;

R — обсяг реалізації.

Кількість оборотів характеризує швидкість обігу оборотних засобів і визначається як відношення обсягу реалізації до середнього залишку оборотних засобів:

$$K_{\text{об}} = R / O_{\text{ср}} \quad (1.2.)$$

Коефіцієнт завантаження показує, скільки оборотних засобів припадає на 1 грн реалізованої продукції:

$$K_{\text{зав}} = O_{\text{ср}} / R \quad (1.3.)$$

Оборотність оборотних засобів відображає період, протягом якого кошти, вкладені у виробництво, проходять усі стадії кругообігу та знову повертаються у грошову форму.

Аналіз цих показників дає змогу оцінити, чи прискорюється, чи сповільнюється обіг ресурсів у порівнянні з попередніми періодами або планом, що є основою для підвищення ефективності використання оборотного

капіталу.

В якості показника обороту реалізації використовується обсяг реалізації продукції (R). До його складу включається вартість фактично проданої продукції в оптових цінах підприємства, тобто дохід від реалізації за мінусом податку на додану вартість, акцизного збору та інших обов'язкових платежів, які не входять до складу доходу, а також з урахуванням наданих знижок і вартості повернених покупцями товарів. [35]

При визначенні обсягу реалізації для розрахунку оборотності оборотних засобів у плановому періоді із загальної суми виручки необхідно виключати окремі складові. Зокрема, не враховується виручка від реалізації продукції, виготовленої з порушенням стандартів або технічних умов. Також виключається додатковий дохід, отриманий у результаті завищення або порушення встановлених цін і тарифів.

Середньорічна величина оборотних засобів (O_{cp}) включає як нормовані, так і ненормовані їх елементи. До нормованих оборотних засобів належать середні залишки матеріальних ресурсів і витрат, для яких встановлюються відповідні нормативи.

До складу ненормованих оборотних засобів відносяться грошові кошти, відвантажена продукція та виконані роботи (у тому числі ті, що прокредитовані банком), відвантажені товари, не оплачені у встановлені строки, продукція, що знаходиться на відповідальному зберіганні у покупців у разі відмови від акцепту, а також усі види дебіторської заборгованості.

Окрім цього, при визначенні загальної величини оборотних засобів для розрахунку їх оборотності до середніх фактичних залишків додаються також іммобілізовані оборотні кошти. До них належать перевищення заборгованості працівників за отриманими позиками (на індивідуальне будівництво та інші потреби, а також за товари, придбані в кредит) над сумами банківських кредитів, отриманих підприємством на ці цілі. Також до цієї категорії відносяться нестачі понад установлені норми природного убутку та втрати від псування товарно-матеріальних цінностей, які не були своєчасно списані з

балансу. Інформація щодо таких коштів формується на основі даних бухгалтерського та оперативного обліку підприємства.

Оскільки оборотні засоби перебувають у постійному русі, їх обсяг безперервно змінюється. У зв'язку з цим для визначення показників оборотності необхідно попередньо розрахувати середні (фактичні або планові) залишки оборотних засобів, що використовувалися протягом відповідного періоду.[34]

Середні залишки оборотних засобів (як нормованих, так і ненормованих) визначаються шляхом додавання половини їх залишків на початок і кінець періоду та повної суми залишків на початок кожного проміжного періоду. Для розрахунку середньорічного показника береться половина залишків на початок і кінець року, до якої додаються залишки на початок кожного з інших місяців (з 1 лютого по 1 грудня), після чого отримана сума ділиться на 12 місяців. Такий підхід дозволяє більш об'єктивно визначити середню величину оборотних засобів і забезпечує точність оцінки ефективності їх використання.

Оборотність оборотних засобів виступає узагальнюючим комплексним показником, який відображає результати діяльності підприємства у виробничій, постачальницькій та збутовій сферах. Будь-які зміни в цих видах діяльності прямо або опосередковано впливають на прискорення чи уповільнення обігу оборотних засобів. У зв'язку з цим виникає необхідність більш детального дослідження впливу окремих факторів на зміну загального рівня їх оборотності.

Для проведення поглибленого аналізу доцільно визначати швидкість обороту не лише в цілому, а й за окремими елементами оборотних засобів підприємства. Оборотність окремих елементів значною мірою формує загальну швидкість обігу оборотних засобів підприємства.

Під час аналізу слід враховувати, що узагальнений показник оборотності по підприємству не дає повної характеристики ефективності використання оборотних ресурсів. Необхідно детально дослідити, як змінюється оборотність виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та інших

складових, а також визначити, на яких саме стадіях кругообігу відбувається прискорення або уповільнення обігу.

Тому поряд із загальним показником оборотності (у тому числі з розподілом на нормовані та ненормовані засоби) розраховуються часткові показники за окремими елементами. Додатково визначається частка кожного елемента у загальній тривалості обороту, а також розраховується обсяг вивільнених або додатково залучених оборотних засобів, що виникає внаслідок зміни швидкості їх обігу за окремими складовими. Такий підхід дозволяє більш точно оцінити ефективність управління оборотними засобами та виявити резерви для прискорення їх оборотності.

Часткові показники оборотності для окремих елементів або груп оборотних засобів визначаються за аналогією із загальним показником оборотності. [36]

По-перше, середні залишки за кожним елементом оборотних засобів розраховуються за загальноприйнятою методикою — як середнє значення їх обсягів за відповідний період. По-друге, для кожного елемента оборотних засобів у якості обороту використовується різна база розрахунку. Зокрема, це може бути собівартість виготовленої продукції, обсяг відвантаженої продукції або виручка від реалізації.

Разом з тим, існує певне обмеження аналітичного узгодження загального та часткових показників оборотності. Це пояснюється тим, що сумарна тривалість обороту за окремими елементами не дорівнює загальній тривалості обороту всіх оборотних засобів підприємства.

При розрахунку часткових показників для різних складових оборотних засобів застосовуються різні бази:

- для виробничих запасів (сировини та матеріалів) — обсяг їх витрат у процесі виробництва;
- для незавершеного виробництва — випуск товарної продукції за її собівартістю;
- для готової продукції — обсяг її відвантаження за собівартістю.

Оборотність дебіторської заборгованості визначається як співвідношення чистої виручки від реалізації до середньої величини дебіторської заборгованості за певний період. Цей показник характеризує швидкість повернення коштів від покупців. Чим швидше відбувається інкасація заборгованості, тим ефективніше підприємство управляє розрахунками з контрагентами. [34]

Середній строк погашення дебіторської заборгованості відображає тривалість одного обороту і показує, за скільки днів у середньому підприємство отримує оплату від клієнтів. Зменшення цього показника є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про прискорення надходження грошових коштів. Середній термін обороту дебіторської заборгованості визначається як відношення середньої дебіторської заборгованості до односторонньої виручки від реалізації.

Висока частка дебіторської заборгованості у складі оборотних активів потребує постійного контролю, оскільки її повільна оборотність може вказувати на недоліки кредитної політики підприємства або проблеми з платіжною дисципліною покупців.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості характеризує швидкість розрахунків підприємства зі своїми постачальниками. Зростання цього показника означає прискорення погашення зобов'язань, тоді як його зниження може свідчити як про затримки платежів, так і про свідоме використання кредиторської заборгованості як джерела короткострокового фінансування. [24]

Важливою умовою фінансової стійкості є ситуація, коли середній період погашення кредиторської заборгованості є довшим, ніж період інкасації дебіторської заборгованості. Це дозволяє підприємству ефективно управляти грошовими потоками та підтримувати належний рівень ліквідності.

Ефективність управління дебіторською заборгованістю доцільно оцінювати у взаємозв'язку з показниками оборотності кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості визначається як відношення виручки від реалізації до середньої величини кредиторської заборгованості за відповідний період. Він характеризує інтенсивність використання підприємством комерційного кредиту. Зростання цього показника свідчить про більш швидке погашення зобов'язань перед постачальниками, тоді як його зниження означає збільшення обсягів закупівель із відстрочкою платежу.

Середній період обороту кредиторської заборгованості розраховується шляхом ділення тривалості аналізованого періоду на коефіцієнт її оборотності. Цей показник відображає, скільки часу в середньому підприємству потрібно для розрахунків за своїми зобов'язаннями (за винятком банківських кредитів та позик).

Під час аналізу важливо враховувати співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Якщо строк погашення кредиторської заборгованості перевищує період інкасації дебіторської, це є позитивним фактором, оскільки підприємство отримує можливість довше користуватися залученими коштами, ніж надає відстрочку своїм покупцям. У протилежному випадку, коли дебіторська заборгованість обертається повільніше, це свідчить про недоліки кредитної політики та потребує її перегляду.

Оптимальна фінансова політика передбачає або переважання кредиторської заборгованості над дебіторською, або їх збалансоване співвідношення. Високий рівень оборотності кредиторської заборгованості може свідчити як про своєчасне виконання платіжних зобов'язань, так і про недостатнє використання можливостей комерційного кредиту. Низьке значення показника, своєю чергою, може вказувати як на проблеми з платоспроможністю, так і на неефективне використання відстрочки платежів як джерела фінансування поточної діяльності.

Коефіцієнт оборотності грошових коштів зазвичай визначається з урахуванням короткострокових фінансових інвестицій у складі грошових активів.

Таблиця 1.2.

Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємства

Показник	Формула	Економічний зміст
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$K_{об} = P / O_{асер}$	Показує, скільки разів за період обертаються оборотні активи
Тривалість одного обороту (днів)	$Д_{об} = (O_{асер} \times Д) / P$	Відображає, за скільки днів здійснюється один оборот
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	$K_{зав} = O_{асер} / P$	Показує, скільки грн оборотних активів припадає на 1 грн виручки
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	$K_p = (П / O_{асер}) \times 100\%$	Характеризує прибутковість використання оборотних активів
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{деб} = P / ДЗ_{сер}$	Відображає швидкість погашення дебіторської заборгованості
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	$Д_{деб} = (ДЗ_{сер} \times Д) / P$	Показує середній строк отримання коштів від покупців
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{кред} = P / КЗ_{сер}$	Характеризує швидкість розрахунків з постачальниками
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	$Д_{кред} = (КЗ_{сер} \times Д) / P$	Визначає середній строк оплати зобов'язань
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	$K_{гк} = P / ГК_{сер}$	Показує інтенсивність використання грошових коштів
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{зап} = С / Зап_{сер}$	Показує, скільки разів запаси використовуються у виробництві
Тривалість обороту запасів (днів)	$Д_{зап} = (Зап_{сер} \times Д) / С$	Час перетворення запасів у продукцію
Оборотність НЗВ	$K_{нзв} = С / НЗВ_{сер}$	Швидкість переходу продукції зі стадії виробництва
Тривалість обороту НЗВ (днів)	$Д_{нзв} = (НЗВ_{сер} \times Д) / С$	Час перебування в процесі виробництва
Умовні позначення	P – виручка від реалізації C – собівартість реалізованої продукції $O_{асер}$ – середні оборотні активи $Зап_{сер}$ – середні виробничі запаси $НЗВ_{сер}$ – середнє незавершене виробництво $ГП_{сер}$ – середня готова продукція $ДЗ_{сер}$ – дебіторська заборгованість $КЗ_{сер}$ – кредиторська заборгованість $ГК_{сер}$ – грошові кошти $П$ – прибуток $Д$ – кількість днів у періоді	

Джерело: складено автором

Проте в українських умовах таке прирівнювання не завжди є коректним, оскільки короткострокові фінансові вкладення не завжди мають достатній рівень ліквідності, щоб розглядатися як повний еквівалент грошових коштів. [20]

Практика аналізу свідчить, що на вітчизняних підприємствах показники оборотності грошових коштів часто мають завищені значення. Це може бути наслідком як обмеженого обсягу грошових ресурсів, так і особливостей податкового середовища, зокрема прагнення підприємств мінімізувати залишки коштів на рахунках на звітні дати.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів визначається як відношення середньої величини оборотних активів до обсягу реалізованої продукції. Він показує, яка сума оборотних активів припадає на одну гривню виручки. Зниження цього показника свідчить про більш ефективне використання ресурсів підприємства.

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів розраховується як відношення прибутку (валового, операційного або чистого) до середньої вартості оборотних активів. Даний показник характеризує рівень прибутковості використання оборотного капіталу: його зростання свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства та більш результативне використання наявних ресурсів. Узагальнена таблиця 1.2. основних показників ефективності використання оборотних активів для базового підприємства наведена вище.

1.3. Інструменти управління ефективністю використання оборотних активів підприємства

У сучасних умовах господарювання управління оборотними активами є одним із ключових напрямів фінансового менеджменту підприємства, оскільки саме від нього залежить безперервність виробничого процесу, платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість суб'єкта господарювання. Значна частина управлінських рішень у короткостроковій перспективі пов'язана саме з формуванням, використанням та контролем оборотних активів, що зумовлює їх визначальну роль у забезпеченні ефективності операційної діяльності.

Для гірничо-металургійних підприємств значення оборотних активів є особливо критичним, оскільки їх виробнича діяльність характеризується високою матеріаломісткістю, значними обсягами запасів сировини, тривалим виробничим циклом та істотною залежністю від безперервності постачання енергоресурсів і матеріалів. У таких умовах ефективне управління оборотним капіталом стає не лише інструментом підвищення прибутковості, а й умовою фізичного забезпечення функціонування виробництва.

Оборотні активи підприємства мають складну економічну природу. З одного боку, вони виступають частиною майна підприємства і включають виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти. З іншого боку, вони є авансованою частиною капіталу, яка постійно перебуває в обороті та забезпечує безперервність кругообігу коштів. Саме ця подвійна природа визначає специфіку їх управління, що поєднує елементи як ресурсного, так і фінансового менеджменту.

У бухгалтерському обліку оборотні активи відображаються у другому розділі активу балансу, тоді як джерела їх формування можуть бути представлені як власним капіталом підприємства, так і короткостроковими зобов'язаннями. Така структура фінансування зумовлює необхідність

постійного контролю співвідношення між власними та позиковими джерелами, оскільки надмірна залежність від короткострокового кредитування підвищує фінансові ризики. [30]

Оборотним активам як складовій авансованого капіталу притаманні три базові особливості. По-перше, вони авансуються до моменту отримання доходу від реалізації продукції, що формує потребу в постійному фінансуванні операційного циклу. По-друге, вони не споживаються одноразово, а постійно відновлюються через зміну форм у процесі кругообігу (грошова — виробнича — товарна). По-третє, їх обсяг є динамічним і безпосередньо залежить від масштабів виробничо-господарської діяльності підприємства, що вимагає гнучкого управління.

Недостатність оборотних активів або їх неефективне використання призводять до зниження платоспроможності, порушення виробничого циклу, збільшення кредиторської заборгованості та, у крайніх випадках, до фінансової нестабільності підприємства. У зв'язку з цим управління оборотними активами розглядається як цілісна система заходів, спрямованих на забезпечення оптимального рівня ліквідних ресурсів, необхідних для безперервного здійснення операційної діяльності та підтримання фінансової рівноваги підприємства.

Важливим етапом у межах цієї системи є оцінка ефективності використання оборотних коштів, яка здійснюється, зокрема, через аналіз їх оборотності. Порівняння тривалості обороту кожного елемента оборотних активів у днях за звітний і базовий періоди (або за плановими та фактичними показниками) дозволяє визначити прискорення або уповільнення оборотності відповідних груп оборотних засобів, що, у свою чергу, є підставою для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації їх структури та використання.

Для оцінки впливу цих змін у вартісному вираженні отриману різницю в днях множать на середньоденний обсяг реалізації підприємства:

$$\Delta OA = \Delta T \times R_{1д} \quad (1.4.)$$

де ΔOA — сума вивільнених або додатково залучених оборотних засобів;

ΔT — зміна тривалості обороту (у днях);

R_{1d} — одноденний обсяг реалізації.

У результаті визначається сума коштів, яка була вивільнена внаслідок прискорення оборотності або, навпаки, додатково залучена через її уповільнення за кожним окремим елементом оборотних засобів.

Отже, аналіз оборотності за окремими складовими оборотних засобів дає змогу виявити конкретні відхилення, які потребують детальнішого дослідження. Чим більш деталізованим є групування оборотних активів і чим більше статей балансу враховується під час розрахунків, тим точніше можна визначити, за рахунок яких саме елементів досягається або не досягається прискорення їх обороту.

Відповідно до чинної методики, для визначення суми вивільнення або додаткового залучення оборотних засобів унаслідок зміни їх оборотності необхідно виконати такі розрахунки:

по-перше, визначити одноденний обсяг реалізації, поділивши загальний обсяг реалізації за базовий (або плановий) і звітний періоди на кількість календарних днів у відповідному періоді;

по-друге, розрахувати тривалість одного обороту в днях як у базовому (або плановому), так і у звітному періодах шляхом ділення середньої величини оборотних засобів на одноденний обсяг реалізації;

по-третє, порівняти отримані значення тривалості обороту та визначити різницю між ними, що відображає кількість днів прискорення або уповільнення оборотності;

по-четверте, помножити отриману кількість днів на одноденний обсяг реалізації у звітному періоді, що дозволяє визначити суму коштів, які були вивільнені внаслідок прискорення обороту або, навпаки, додатково залучені через його уповільнення. [21]

Слід враховувати, що зміна оборотності оборотних засобів формується під

впливом значної кількості факторів, які можуть прямо або опосередковано впливати як на обсяг реалізації продукції, так і на величину середніх залишків оборотних активів. З огляду на це, для об'єктивної оцінки доцільно зосереджувати увагу на найбільш суттєвих факторах, що визначають динаміку оборотності, та проводити їх поглиблений аналіз.

У період трансформаційних процесів в економіці України підприємства стикалися з явищем «проїдання» оборотних коштів, що проявлялося у втраті власних фінансових ресурсів через інфляційні процеси, порушення платіжної дисципліни та нестабільність економічного середовища. Інфляційні втрати оборотного капіталу виникають через часовий розрив між здійсненням витрат і отриманням доходів, а також через податкові ефекти, пов'язані зі зростанням номінального прибутку.

Для гірничо-металургійних підприємств інфляційний фактор доповнюється валютною нестабільністю, оскільки значна частина продукції експортується, а закупівлі сировини та обладнання часто здійснюються за імпортними контрактами. Це створює додатковий тиск на оборотний капітал та ускладнює прогнозування потреби в ньому.

Система управління оборотними активами включає низку взаємопов'язаних елементів: планування потреби в оборотних коштах, аналіз їх структури, контроль рівня ліквідності, оцінку оборотності, а також розробку заходів щодо підвищення ефективності використання ресурсів. Важливим елементом є регулярний моніторинг стану запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також грошових потоків підприємства.

Окреме місце займає аналіз оборотності оборотних активів, який дозволяє оцінити ефективність їх використання в операційній діяльності. Показники оборотності характеризують швидкість перетворення активів у грошову форму та є індикатором ліквідності підприємства. Чим коротший цикл обороту, тим ефективніше використовуються фінансові ресурси та тим вищою є фінансова стійкість підприємства.

У гірничо-металургійній галузі особливе значення має тривалість

виробничо-комерційного циклу, який включає закупівлю сировини, її переробку, формування готової продукції, реалізацію та інкасацію дебіторської заборгованості. Через значні обсяги виробництва навіть незначне уповільнення обороту коштів призводить до суттєвого збільшення потреби в оборотному капіталі.

Важливим елементом є концепція мінімально достатнього рівня оборотних активів, яка передбачає підтримання такого їх обсягу, що забезпечує безперервність виробництва без надлишкового відволікання фінансових ресурсів. У цьому контексті чистий оборотний капітал виступає ключовим індикатором фінансової стійкості підприємства, оскільки відображає перевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями.

Зменшення чистого оборотного капіталу може свідчити про зростання залежності підприємства від короткострокових кредитів, що підвищує фінансові ризики. Водночас надмірне його збільшення може свідчити про неефективне використання ресурсів та низьку рентабельність активів.

Для нормального функціонування підприємства оборотні активи повинні перебувати на всіх стадіях операційного циклу. Відсутність хоча б одного елементу (наприклад, запасів або грошових коштів) може призвести до порушення безперервності виробництва. Особливо це актуально для гірничо-металургійних підприємств, де зупинка технологічного процесу спричиняє значні фінансові втрати та технологічні ризики.

В умовах воєнного стану управління оборотними активами ускладнюється через низку додаткових факторів. Серед них — руйнування логістичної інфраструктури, нестабільність постачання енергоресурсів, ризики фізичного пошкодження виробничих потужностей, обмеження експорту та нестабільність валютного курсу. Це змушує підприємства формувати підвищені запаси сировини та матеріалів, що збільшує навантаження на оборотний капітал.

Додатковим викликом є порушення ланцюгів постачання, що вимагає диверсифікації постачальників та формування альтернативних логістичних

маршрутів. У таких умовах зростає роль стратегічного управління запасами, яке повинно забезпечувати баланс між ризиком дефіциту матеріалів і витратами на їх зберігання.

Управління запасами включає визначення оптимального їх рівня, контроль за регулярністю постачання, узгодження умов контрактів із постачальниками та оцінку їх фінансової стійкості. Для гірничо-металургійних підприємств важливо також враховувати сезонні та кон'юнктурні коливання попиту на металопродукцію, що безпосередньо впливає на структуру оборотних активів.

Окремим напрямом є управління дебіторською заборгованістю, яка у металургійній галузі часто має значні обсяги через відстрочки платежів у міжнародних контрактах. Ефективне управління передбачає кредитний аналіз контрагентів, диверсифікацію клієнтської бази, контроль строків інкасації та мінімізацію безнадійної заборгованості.

Не менш важливим є управління грошовими потоками, оскільки саме грошові кошти забезпечують виконання поточних зобов'язань підприємства. Основними завданнями є прискорення надходження коштів, оптимізація платежів та підвищення ефективності їх використання. У воєнних умовах цей напрям набуває критичного значення через зростання ризиків неплатежів та обмеження доступу до фінансових ресурсів.

Таким чином, управління оборотними активами гірничо-металургійних підприємств є складною багаторівневою системою, що поєднує елементи фінансового, виробничого та логістичного менеджменту. В умовах війни його ефективність визначається здатністю підприємства адаптувати структуру оборотного капіталу до підвищених ризиків, забезпечувати безперервність виробничого процесу та підтримувати фінансову стійкість в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Висновки до розділу 1

У результаті дослідження встановлено, що оборотні активи є важливою складовою майна підприємства, яка забезпечує безперервність операційної діяльності та формування фінансових результатів. Вони характеризуються високою ліквідністю та повним оборотом протягом одного операційного циклу, що зумовлює їх ключову роль у забезпеченні платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Аналіз наукових підходів показав відсутність єдиного трактування сутності оборотних активів, однак більшість учених розглядають їх як сукупність виробничих фондів і фондів обігу або як мобільну частину майна, що використовується в поточній діяльності підприємства. У сучасних умовах акцент робиться на їх ліквідності та здатності швидко трансформуватися у грошові кошти.

Структура оборотних активів залежить від галузевих особливостей підприємства, умов виробництва, постачання та збуту. Для гірничо-металургійних підприємств характерною є значна частка виробничих запасів і незавершеного виробництва через тривалість виробничого циклу та матеріаломісткість продукції.

Ефективне управління оборотними активами є необхідною умовою фінансової стабільності підприємства, оскільки дозволяє забезпечити баланс між ліквідністю та ефективністю використання ресурсів, прискорити оборотність капіталу та підвищити результативність діяльності.

Ефективність використання оборотних активів підприємства розглядається через систему показників, що характеризують швидкість їх кругообігу та рівень участі в операційній діяльності. Основним узагальнюючим критерієм виступає оборотність, яка відображає, наскільки швидко кошти, вкладені в оборотні активи, проходять повний цикл і повертаються у грошову форму для подальшого використання.

Для оцінки застосовуються ключові показники — коефіцієнт оборотності,

тривалість одного обороту та коефіцієнт завантаження оборотних активів. Вони дозволяють визначити, скільки разів за період обертаються оборотні активи, за який час здійснюється повний цикл їх руху та яка сума ресурсів припадає на одиницю виручки.

Важливе значення має також аналіз оборотності окремих елементів оборотних активів, оскільки запаси, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість і грошові кошти мають різну швидкість обігу та по-різному впливають на загальну ефективність використання ресурсів підприємства.

Узагальнено, методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів ґрунтуються на аналізі швидкості їх обігу та структурних особливостей, що дозволяє визначати резерви підвищення ефективності та обґрунтовувати управлінські рішення щодо оптимізації їх використання.

В умовах воєнного стану управління оборотними активами ускладнюється через низку додаткових факторів. Серед них — руйнування логістичної інфраструктури, нестабільність постачання енергоресурсів, ризики фізичного пошкодження виробничих потужностей, обмеження експорту та нестабільність валютного курсу. Це змушує підприємства формувати підвищені запаси сировини та матеріалів, що збільшує навантаження на оборотний капітал.

Додатковим викликом є порушення ланцюгів постачання, що вимагає диверсифікації постачальників та формування альтернативних логістичних маршрутів. У таких умовах зростає роль стратегічного управління запасами, яке повинно забезпечувати баланс між ризиком дефіциту матеріалів і витратами на їх зберігання.

Управління запасами включає визначення оптимального їх рівня, контроль за регулярністю постачання, узгодження умов контрактів із постачальниками та оцінку їх фінансової стійкості. Для гірничо-металургійних підприємств важливо також враховувати сезонні та кон'юнктурні коливання попиту на металопродукцію, що безпосередньо впливає на структуру оборотних активів.

Окремим напрямом є управління дебіторською заборгованістю, яка у металургійній галузі часто має значні обсяги через відстрочки платежів у міжнародних контрактах. Ефективне управління передбачає кредитний аналіз контрагентів, диверсифікацію клієнтської бази, контроль строків інкасації та мінімізацію безнадійної заборгованості.

Не менш важливим є управління грошовими потоками, оскільки саме грошові кошти забезпечують виконання поточних зобов'язань підприємства. Основними завданнями є прискорення надходження коштів, оптимізація платежів та підвищення ефективності їх використання. У воєнних умовах цей напрям набуває критичного значення через зростання ризиків неплатежів та обмеження доступу до фінансових ресурсів.

Таким чином, управління оборотними активами гірничо-металургійних підприємств є складною багаторівневою системою, що поєднує елементи фінансового, виробничого та логістичного менеджменту. В умовах війни його ефективність визначається здатністю підприємства адаптувати структуру оборотного капіталу до підвищених ризиків, забезпечувати безперервність виробничого процесу та підтримувати фінансову стійкість в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

2.1. Загальна характеристика та оцінка фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК"

Центральний гірничо-збагачувальний комбінат (м. Кривий Ріг) - складний промисловий комплекс, що спеціалізується на видобутку, переробці та випуску сировини для чорної металургійної промисловості. ПрАТ "Центральний ГЗК" має повний технологічний цикл - від видобутку руди до виробництва залізорудних окатків - підготовленої сировини для металургійних заводів. Основними видами продукції ПрАТ "ЦГЗК" являються залізорудний концентрат (вміст заліза загального 67,0 - 70,5%) та залізорудні окатки (вміст заліза загального 65,0 - 68,0%), питома вага яких в загальному обсязі виробництва складає більше 99%, незначну долю товарної продукції складають промислові послуги. [28]

Таблиця 2.1.

Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2025 рік

Основний вид продукції	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
	у натуральній формі (фізична одиниця виміру)	у грошовій формі, тис.грн	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична одиниця виміру)	у грошовій формі, тис.грн	у відсотках до всієї реалізованої продукції
Окатки	1 981 566 тон	7406265	40,44	1 949 737 тон	7287302	41,11
Концентрат	2 918 990 тон	9096454	59,56	2 791 996 тон	8700702	58,89

Джерело : [18]

Проведений аналіз обсягів виробництва та реалізації продукції у 2025 році, табл. 1.1. свідчить про відносно збалансовану структуру діяльності

підприємства з незначним переважанням виробництва концентрату. Зокрема, його частка у загальному обсязі виробництва становить 59,56%, тоді як окатки займають 40,44%, що вказує на орієнтацію підприємства на більш ресурсомісткий продукт. Разом із тим, структура реалізації продукції практично відповідає структурі виробництва: частка концентрату у виручці становить 58,89%, а окатків — 41,11%. Це свідчить про ефективну збутову політику та відсутність суттєвих залишків нереалізованої продукції.

Порівняння обсягів виробництва та реалізації у натуральному вимірі демонструє незначне відставання реалізації від виробництва по обох видах продукції, що може бути пов'язано з формуванням складських запасів або часовими лагами у відвантаженні. Водночас ці відхилення є незначними і не свідчать про критичні проблеми зі збутом.

У цілому підприємство забезпечує стабільний рівень реалізації виробленої продукції, підтримує пропорційність між виробництвом і продажами та ефективно управляє товарними потоками, що є позитивним сигналом щодо його операційної діяльності.

Таблиця 2.2.

Реалізація продукції ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023–2025 роках

Показник, тис.грн	2023	2024	2025
Концентрат,	11 436	5 332 977	7 287 302
Окатки	9 730 214	10 497 045	8 700 702
Інше (послуги)	111 178	—	—
Всього	9 852 828	15 830 022	15 988 004
Частка концентрату, %	0,1	33,69	45,58
Частка окатків, %	98,8	66,31	54,42
Внутрішній ринок	266 021	2 559 923	15 905 426
Експорт	9 475 629	13 270 099	82 578
Частка внутрішнього ринку, %	2,7	16,17	99,48
Частка експорту, %	96,2	83,83	0,52

Джерело: сформовано автором на основі річних звітів [17]

У таблиці 2.2. наведено показники реалізації продукції у вартісному вираженні (тис. грн без ПДВ). Аналіз динаміки реалізації продукції ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 роки, табл. 2.2, свідчить про суттєві структурні зміни у збутовій діяльності підприємства під впливом кризових факторів, насамперед воєнного стану. У 2023 році підприємство фактично повністю відмовилось від виробництва товарного концентрату, що підтверджується його мізерною часткою у виручці (0,1%), та зосередилось на виробництві окатків, які формували 98,8% доходу. Водночас підприємство залишалося критично залежним від експорту, частка якого становила понад 96%, що обумовлювалося обмеженим внутрішнім попитом і необхідністю реалізації продукції на зовнішніх ринках.

У 2024 році спостерігається відновлення більш збалансованої структури реалізації: частка концентрату зросла до 33,69%, а окатків — зменшилась до 66,31%. При цьому зберігається висока орієнтація на експорт (83,83%), що свідчить про поступове відновлення зовнішніх логістичних каналів і попиту на міжнародних ринках. Загальний обсяг виручки значно зріс порівняно з 2023 роком, що вказує на відновлення виробничої активності.

Найбільш суттєві зміни відбуваються у 2025 році, де структура реалізації кардинально трансформується: частка внутрішнього ринку зростає до 99,48%, тоді як експорт скорочується до мінімального рівня (0,52%). Це може свідчити про зміну стратегії підприємства в напрямку орієнтації на внутрішнє споживання, ймовірно, у зв'язку з розвитком інфраструктурних проєктів в Україні або ускладненням зовнішньої торгівлі. Частка концентрату також зростає до 45,58%, що означає відновлення його виробництва та попиту.

Загалом, підприємство демонструє високу адаптивність до кризових умов: від експортно орієнтованої моделі у 2023 році до більш диверсифікованої у 2024 році та внутрішньо орієнтованої у 2025 році. Це свідчить про гнучкість збутової політики та здатність швидко реагувати на зміни ринкового середовища. Разом з тим, різкі коливання структури реалізації вказують на необхідність подальшої диверсифікації ринків збуту

для зниження ризиків залежності від одного напрямку.

Ринки збуту та країни, в яких здійснюється діяльність: Словаччина, Китай, Польща. Канали збуту: перевезення здійснюється залізничним транспортом та частково через морські порти.

Незважаючи на складні умови воєнного періоду, Центральний ГЗК продовжує демонструвати позитивну динаміку розвитку та виробничі досягнення. Упродовж року підприємство поступово збільшувало обсяги виробництва і наприкінці 2024 року практично досягло повного завантаження своїх потужностей. Зокрема, шахта ім. Колачевського вийшла на запланований рівень продуктивності. Паралельно підприємство реалізовувало заходи, спрямовані на зниження енерговитрат і собівартості продукції, зокрема шляхом впровадження сучасних енергоефективних рішень. Протягом 2024 року на комбінаті проведено значні капітальні ремонти обладнання на збагачувальних фабриках, у кар'єрах та на залізничній інфраструктурі. Окрему увагу приділяли екологічним ініціативам, забезпечуючи відповідність діяльності актуальним екологічним вимогам. Центральний ГЗК залишається прикладом стійкого функціонування в умовах кризи, підтримуючи економіку країни та демонструючи здатність до подальшого розвитку навіть у період воєнних випробувань. [7]

Операційні ризики підприємства в умовах воєнного стану зумовлені насамперед порушенням логістичних процесів. Зокрема, виникають затримки у постачанні сировини та доставці готової продукції споживачам через обмежену пропускну здатність залізничної інфраструктури при експорті, а також неможливість використання морських портів України.

Воєнні дії ускладнюють транспортування продукції та ресурсів, що проявляється у затримках рухомого складу та труднощах із його своєчасним розвантаженням. Це, своєю чергою, створює ризик недотримання умов контрактів і порушення графіків поставок. Для мінімізації таких ризиків підприємство веде переговори з метою визначення пріоритетності відвантаження продукції. З метою запобігання перебоям у забезпеченні

виробництва основною сировиною, зокрема вапняком і бентонітом, формується страховий запас, що дозволяє підтримувати безперервність виробничого процесу. Важливим напрямом діяльності є також забезпечення безпеки функціонування об'єктів підвищеної небезпеки. На підприємстві реалізується комплекс організаційно-технічних заходів відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України. Для кожного з п'яти небезпечних об'єктів розроблено плани локалізації та ліквідації аварійних ситуацій.

Гірничодобувна галузь має ключове значення для розвитку національної економіки, оскільки забезпечує сировинну основу для провідних секторів, зокрема металургії, машинобудування та енергетики. Її вагомий внесок у формування ВВП, експортні надходження та зайнятість населення сприяє загальному економічному зростанню. Безперебійна діяльність гірничодобувних підприємств забезпечує надходження валютних ресурсів, стимулює розвиток регіонів і підтримує функціонування суміжних галузей. Крім того, цей сектор є важливим елементом забезпечення енергетичної та промислової безпеки держави, що набуває особливої актуальності в умовах нестабільної геополітичної ситуації.

Використання сучасних технологій у видобутку, збагаченні та переробці корисних копалин дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, зменшити негативний вплив на довкілля та впроваджувати інноваційні підходи до управління виробництвом. Це сприяє гармонійному поєднанню економічних, екологічних і соціальних складових розвитку.

Разом із тим, сучасні умови вимагають від підприємств галузі підвищення продуктивності, скорочення витрат на видобуток і експлуатацію, а також активного оновлення виробничих фондів. Для українських підприємств особливо важливим є впровадження новітнього обладнання і технологій, що дозволяють мінімізувати втрати корисних копалин, а також комплексна екологізація виробничих процесів на всіх етапах — від видобутку до переробки та збагачення. [17]

Таблиця 2.3

Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Сума, тис. грн			Відхилення, тис.грн			Темп росту, %		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Чистий дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг)	9852828	15830022	15988004	-4 501 184	+5 977 194	+157 982	69	161	101
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8852917	12567425	14333758	-873 801	+3 714 508	+1 766 333	91	142	114
Валовий:									
прибуток	999911	3262597	1654246	-3 627 383	+2 262 686	-1 608 351	22	326	51
збиток									
Інші операційні доходи	1054037	360258	65895	-389 272	-693 779	-294 363	73	34	18
Адміністративні витрати	169514	131091	84869	+7 205	-38 423	-46 222	104	77	65
Витрати на збут	1860415	3653173	3416508	-152 836	+1 792 758	-236 665	92	196	94
Інші операційні витрати	1250311	351635	2080680	+365 365	-898 676	+1 729 045	141	28	592
Фінансові результати від операційної діяльності:									
прибуток				-3 010 097					
збиток	1226292	513044	3861916	+1 226 292	-713 248	+3 348 872		42	753

Джерело: розрахунки автора

Таблиця 2.4.

Аналіз динаміки фінансових результатів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Сума, тис. грн				Відхилення, тис. грн		
	2022	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Фінансові результати від операційної діяльності:							
прибуток	3010097				-3 010 097		
збиток		1226292	513044	3861916	+1 226 292	-713 248	+3 348 872
Фінансові та інші доходи	12529	12961	6922	46671	+432	-6 039	+39 749
Фінансові та інші витрати	295412	285216	272938	360638	-10 196	-12 278	+87 700
Фінансові результати до оподаткування: прибуток	2598600				-2 598 600		+0
збиток		1498547	779060	4175883	+1 498 547	-719 487	+3 396 823
Податок на прибуток	-480769	171886	131056	747807	+652 655	-40 830	+616 751
Чистий фінансовий результат							+0
прибуток	2117831	0	0		-2 117 831		+0
збиток		1326661	648004	3428076	+1 326 661	-678 657	+2 780 072

Джерело: розрахунки автора

Фінансові результати ПрАТ „Центральний гірничо-збагачувальний комбінат” представлені у таблицях 2.3, 2.4 та на рис. 2.1., які складено на основі даних фінансової звітності підприємства – звіту про фінансові результати (дод. А).

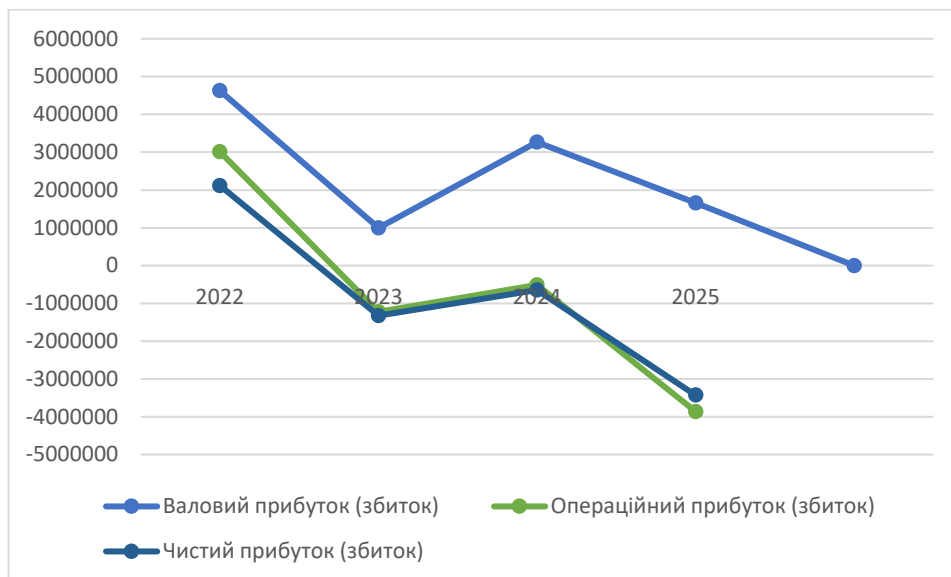

Рис. 2.1. Динаміка фінансових результатів ПрАТ Центральний ГЗК за 2022-2025 роки

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності [31]

Аналіз фінансових результатів операційної діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2022–2025 роки свідчить про значну нестабільність показників діяльності підприємства, що обумовлено як внутрішніми виробничими чинниками, так і складними умовами функціонування гірничо-збагачувальної галузі України в період воєнного стану.

У 2023 році ПрАТ «Центральний ГЗК» зазнало суттєвого скорочення чистого доходу від реалізації продукції – на 4 501 184 тис. грн порівняно з 2022 роком. Темп росту склав лише 69 %. Таке зниження можна пояснити скороченням обсягів виробництва та експорту залізорудної продукції, порушенням логістичних ланцюгів, дефіцитом енергоресурсів, ускладненням доступу до портової інфраструктури та загальним падінням попиту на металургійну продукцію в умовах війни.

Попри скорочення собівартості реалізованої продукції у 2023 році, валовий прибуток підприємства різко зменшився – з 4 627 294 тис. грн у 2022 році до 999 911 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про значне зниження ефективності основної діяльності підприємства. Водночас у 2024 році спостерігається часткове відновлення фінансових результатів: чистий дохід зріс на 5 977 194 тис. грн, а валовий прибуток збільшився до 3 262 597 тис. грн. Позитивна динаміка могла бути пов'язана з адаптацією підприємства до умов воєнного стану, переорієнтацією логістичних маршрутів, стабілізацією енергозабезпечення та поступовим відновленням зовнішніх ринків збуту.

У 2025 році темпи зростання чистого доходу практично стабілізувалися (101 %), однак валовий прибуток скоротився до 1 654 246 тис. грн. Це свідчить про зростання виробничих витрат та зниження рентабельності діяльності. Для гірничо-збагачувальних підприємств характерною є висока енергоємність виробництва, значна залежність від транспортної інфраструктури та світових цін на руду, тому в умовах воєнного стану навіть незначні перебої в енергопостачанні чи логістиці суттєво впливають на фінансові результати.

Аналіз інших операційних доходів показує їх постійне скорочення протягом досліджуваного періоду, що свідчить про зменшення обсягів допоміжної діяльності та додаткових джерел надходжень. Водночас адміністративні витрати у 2024–2025 роках скорочувалися, що може свідчити про реалізацію заходів з оптимізації управлінських витрат та адаптацію підприємства до кризових умов.

Негативним фактором є значне зростання інших операційних витрат у 2025 році до 2 080 680 тис. грн. Це може бути пов'язано зі збільшенням витрат на енергоресурси, ремонт обладнання, забезпечення безпеки виробництва, простої обладнання та додаткові витрати, спричинені воєнними ризиками.

Отже, результати аналізу свідчать, що діяльність ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2022–2025 роках характеризувалася високою залежністю від зовнішніх економічних та воєнних факторів. Незважаючи на часткове відновлення доходів у 2024 році, підприємству не вдалося забезпечити стабільну

прибутковість операційної діяльності. Для підвищення ефективності діяльності доцільно посилити заходи з оптимізації виробничих витрат, модернізації обладнання, диверсифікації логістичних маршрутів та підвищення енергоефективності виробництва.

Аналіз динаміки фінансових результатів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2022–2025 роки свідчить про суттєве погіршення фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану та нестабільної економічної ситуації в країні. Діяльність гірничо-збагачувального підприємства у зазначений період характеризувалася значними коливаннями фінансових показників, що було зумовлено впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

У 2022 році ПрАТ «Центральний ГЗК» отримало прибуток від операційної діяльності у розмірі 3 010 097 тис. грн, що свідчило про достатньо ефективне функціонування підприємства навіть в умовах початку повномасштабної війни. Проте вже у 2023 році підприємство отримало збиток від операційної діяльності у сумі 1 226 292 тис. грн. Основними причинами такого погіршення стали зниження обсягів реалізації залізорудної продукції, складнощі з експортом через обмеження морської логістики, зростання витрат на енергоресурси та перебої в роботі виробничої інфраструктури.

У 2024 році збиток від операційної діяльності скоротився до 513 044 тис. грн, що свідчить про часткову стабілізацію діяльності підприємства та адаптацію до умов воєнного стану. Це могло бути досягнуто завдяки оптимізації витрат, переорієнтації логістичних маршрутів та частковому відновленню зовнішнього попиту на продукцію гірничо-металургійного комплексу. Однак у 2025 році ситуація знову суттєво погіршилася, а збиток від операційної діяльності зріс до 3 861 916 тис. грн, що є найгіршим показником за досліджуваний період.

Аналіз фінансових та інших доходів показує їх нестабільну динаміку. У 2024 році спостерігалось скорочення доходів до 6 922 тис. грн, тоді як у 2025 році вони зросли до 46 671 тис. грн. Незважаючи на це, обсяги фінансових та інших витрат протягом усього періоду залишалися значними, а у 2025 році

збільшилися до 360 638 тис. грн. Для гірничо-збагачувальних підприємств характерною є висока капіталоємність та залежність від енергетичних ресурсів, тому підвищення цін на електроенергію, паливо та логістичні послуги суттєво впливає на кінцеві фінансові результати.

Негативною тенденцією є також погіршення фінансових результатів до оподаткування. Якщо у 2022 році підприємство отримало прибуток до оподаткування у сумі 2 598 600 тис. грн, то у 2023–2025 роках ПрАТ «Центральний ГЗК» працювало зі збитками. Найбільший збиток до оподаткування зафіксовано у 2025 році – 4 175 883 тис. грн. Це свідчить про значне погіршення фінансової стійкості підприємства та зростання ризиків збиткової діяльності.

Чистий фінансовий результат підприємства також демонструє негативну тенденцію. У 2022 році підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 2 117 831 тис. грн, однак уже з 2023 року діяльність стала збитковою. У 2025 році чистий збиток зріс до 3 428 076 тис. грн, що свідчить про критичне погіршення результативності діяльності підприємства.

Аналіз показників фінансового стану ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр., табл. 2.5 свідчить про поступове погіршення рівня ліквідності, фінансової стійкості та незалежності підприємства, особливо у 2025 році. Така динаміка значною мірою зумовлена складними умовами функціонування гірничо-збагачувальної галузі в період воєнного стану, зростанням виробничих витрат, логістичними обмеженнями та нестабільністю зовнішніх ринків збуту.

Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт поточної ліквідності знизився з 1,62 у 2023 році до 1,45 у 2024 році та 0,90 у 2025 році. Якщо у 2023–2024 рр. підприємство ще мало достатній обсяг оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, то у 2025 році значення показника стало нижчим за нормативний рівень. Це свідчить про погіршення платоспроможності та зростання ризику виникнення труднощів із погашенням короткострокових боргів.

Таблиця 2.5.

Показники фінансового стану ПрАТ «Центральний ГЗК»

	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,62	1,45	0,90
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,08	0,00
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,54	1,41	0,85
Коефіцієнт автономії	0,54	0,52	0,30
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	1,62	1,28	0,73
Коефіцієнт заборгованості	0,41	0,41	0,66

Джерело: розрахунки автора на основі звітності [31]

Аналогічну тенденцію демонструє коефіцієнт швидкої ліквідності, який скоротився з 1,54 до 0,85. Незважаючи на те, що в попередні роки підприємство мало достатній обсяг найбільш ліквідних оборотних активів для виконання поточних зобов'язань, у 2025 році ситуація погіршилася. Це підтверджує висновок про зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та зниження його фінансової гнучкості.

Особливе занепокоєння викликає динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності. Його значення протягом усього періоду залишалося критично низьким: 0,01 у 2023 році, 0,08 у 2024 році та практично 0,00 у 2025 році. Це свідчить про відсутність достатнього обсягу грошових коштів та їх еквівалентів для негайного погашення поточних зобов'язань. Для ПрАТ «Центральний ГЗК» така ситуація є особливо ризикованою, оскільки діяльність підприємства потребує значних поточних витрат на енергоресурси, вибухові роботи, ремонт обладнання, транспортне забезпечення та оплату праці.

Показники фінансової стійкості також демонструють негативну динаміку. Коефіцієнт автономії знизився з 0,54 у 2023 році до 0,52 у 2024 році та 0,30 у 2025 році. Якщо у перші два роки більше половини активів

фінансувалося за рахунок власного капіталу, то у 2025 році цей показник суттєво погіршився. Це означає, що підприємство стало значно більш залежним від залучених джерел фінансування та кредиторів.

Негативною тенденцією є також скорочення коефіцієнта покриття необоротних активів власним капіталом з 1,62 у 2023 році до 1,28 у 2024 році та 0,73 у 2025 році. У 2023–2024 рр. власного капіталу було достатньо для фінансування необоротних активів та формування власного оборотного капіталу. Однак у 2025 році значення показника стало нижчим за одиницю, що свідчить про використання позикових коштів для фінансування частини необоротних активів. Така ситуація вважається небажаною з позиції забезпечення довгострокової фінансової стійкості підприємства.

Водночас коефіцієнт заборгованості зріс з 0,41 у 2023–2024 рр. до 0,66 у 2025 році. Це означає, що частка залученого капіталу у фінансуванні активів суттєво збільшилася. Зростання боргового навантаження є наслідком скорочення власного капіталу та одночасного збільшення поточних зобов'язань, що було підтверджено попереднім аналізом структури капіталу та джерел фінансування оборотних активів.

На фінансовий стан ПрАТ «Центральний ГЗК» суттєво вплинули специфічні фактори діяльності гірничо-збагачувальних підприємств в умовах воєнного стану. До них належать порушення логістичних маршрутів, нестабільність експортних поставок залізничної продукції, зростання тарифів на електроенергію та транспортні перевезення, ризики перебоїв у роботі енергетичної інфраструктури, а також погіршення платіжної дисципліни контрагентів. Висока капіталоємність та енергоємність виробництва додатково посилюють вплив цих негативних чинників на фінансову стійкість підприємства.

Отже, результати аналізу свідчать, що у 2023–2024 рр. ПрАТ «Центральний ГЗК» зберігало відносно задовільний фінансовий стан та достатній рівень фінансової стійкості. Проте у 2025 році спостерігається суттєве погіршення більшості показників ліквідності та фінансової

незалежності. Зниження коефіцієнтів ліквідності, скорочення частки власного капіталу у фінансуванні активів, від'ємне значення чистих оборотних активів та зростання рівня заборгованості свідчать про посилення фінансових ризиків і необхідність реалізації заходів щодо відновлення платоспроможності, оптимізації структури капіталу та підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

2.2. Аналіз складу та зміни оборотних активів підприємства

Для проведення аналізу складу та динаміки оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» використовуються дані балансів за 2023-2025 роки. (дод. А). Як видно з таблиці 2.6, у 2023 році оборотні активи ПрАТ "Центральний ГЗК" зросли на 1 392 312 тис. грн, або на 11%, що свідчить про загальне розширення оборотного капіталу підприємства. Водночас їх структура зазнала суттєвих змін.

Виробничі запаси скоротилися на 37 263 тис. грн (на 11%), а незавершене виробництво — на 59 115 тис. грн (на 61%), що може вказувати на зниження виробничої активності або оптимізацію виробничих процесів. Натомість обсяг готової продукції зріс на 149 212 тис. грн (на 60%), що свідчить про накопичення продукції на складах або уповільнення темпів її реалізації. Дебіторська заборгованість за продукцію зменшилася на 2 963 230 тис. грн (на 31%), що є позитивною тенденцією та може свідчити про покращення розрахунків із покупцями. Також значно скоротилася заборгованість перед бюджетом — на 481 357 тис. грн (на 58%). Водночас дебіторська заборгованість за виданими авансами зросла на 14 997 тис. грн (на 27%). Найбільш суттєве зростання спостерігається за статтею іншої поточної дебіторської заборгованості — на 4 606 876 тис. грн (у 5,6 раза), що значно вплинуло на загальну динаміку оборотних активів і потребує додаткового аналізу причин такого збільшення. Грошові кошти та їх еквіваленти зросли на

9 469 тис. грн (на 10%), що свідчить про незначне покращення ліквідності. Інші оборотні активи також зросли, але їх частка залишається незначною.

Таблиця 2.6.

**Аналіз динаміки оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2023 рік**

Показник	Сума, тис. грн		Відхилення, тис.грн.	Темп росту, %
	01.01.2023	01.01.2024		
Виробничі запаси	343 939	306 676	-37 263	89
Незавершене виробництво	96 594	37 479	-59 115	39
Готова продукція	250 405	399 617	+149 212	160
Товари	0	0	+0	x
Поточні біологічні активи	0	0	+0	x
Векселі одержані	0	0	+0	x
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9 616 171	6 652 941	-2 963 230	69
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	55 310	70 307	+14 997	127
з бюджетом	829 196	347 839	-481 357	42
з нарахованих доходів	0	0	+0	x
із внутрішніх розрахунків	20 080	19 925	-155	99
Інша поточна дебіторська заборгованість	996 838	5 603 714	+4 606 876	562
Поточні фінансові інвестиції	103	103	+0	100
Гроші та їх еквіваленти	94 582	104 051	+9 469	110
Готівка	0	0	+0	x
Рахунки в банках	94 582	104 051	+9 469	110
Витрати майбутніх періодів	269 988	270 459	+471	100
Інші оборотні активи	7 330	55 686	+48 356	x
Всього оборотних активів	12 580 536	13 972 848	+1 392 312	111

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності [31]

Таким чином, зростання оборотних активів у 2023 році забезпечене переважно збільшенням іншої дебіторської заборгованості та готової продукції, тоді як скорочення виробничих запасів і основної дебіторської заборгованості свідчить про певні позитивні зрушення в управлінні ресурсами. Водночас структура оборотних активів потребує оптимізації через високий

рівень окремих видів дебіторської заборгованості.

У 2024 році оборотні активи ПрАТ "Центральний ГЗК" змінювалися нерівномірно, хоча загалом їх обсяг зріс на 2 230 485 тис. грн, або на 16% відносно початку року. Це свідчить про розширення оборотного капіталу, проте структура активів зазнала суттєвих трансформацій.

Таблиця 2.7.

**Аналіз динаміки оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2024 рік**

Показник	Сума, тис. грн		Відхилення, тис.грн.	Темп росту, %
	01.01.2024	01.01.2025		
Виробничі запаси	306676	276 552	-30 124	90
Незавершене виробництво	37479	111 111	+73 632	296
Готова продукція	399617	33 393	-366 224	8
Товари	0	0	+0	x
Поточні біологічні активи	0	0	+0	x
Векселі одержані	0	0	+0	x
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	6652941	8 872 042	+2 219 101	133
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	70307	134 052	+63 745	191
з бюджетом	347839	947 242	+599 403	272
з нарахованих доходів			+0	x
із внутрішніх розрахунків	19925	19 940	+15	100
Інша поточна дебіторська заборгованість	5603714	4 689 836	-913 878	84
Поточні фінансові інвестиції	103	103	+0	100
Гроші та їх еквіваленти	104051	856 616	+752 565	823
Готівка	0	0	+0	x
Рахунки в банках	104051	856 616	+752 565	823
Витрати майбутніх періодів	270459	100 426	-170 033	37
Інші оборотні активи	55686	57 969	+2 283	x
Всього оборотних активів	13868797	16 099 282	+2 230 485	116

Джерело: розрахунки автора на основі фінансової звітності [31]

Зокрема, обсяг виробничих запасів скоротився на 30 124 тис. грн (на 10%), що може бути результатом більш ефективного управління матеріальними

ресурсами або зменшення їх накопичення. Водночас незавершене виробництво значно збільшилося — на 73 632 тис. грн (на 196%), що свідчить про зростання обсягів продукції на стадії обробки або затримки у завершенні виробничих процесів.

Обсяг готової продукції істотно зменшився — на 366 224 тис. грн (на 92%), що, ймовірно, пов'язано з активним збутом або скороченням виробництва. При цьому дебіторська заборгованість за реалізовану продукцію зросла на 2 219 101 тис. грн (на 33%), що вказує на розширення продажів із відстрочкою платежів. Суттєво зросла дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом — на 599 403 тис. грн (на 172%), а також за виданими авансами — на 63 745 тис. грн (на 91%), що свідчить про збільшення попередніх платежів і податкових нарахувань. Водночас інша поточна дебіторська заборгованість зменшилася на 913 878 тис. грн (на 16%), що може означати часткове погашення зобов'язань.

Позитивною тенденцією стало суттєве зростання грошових коштів та їх еквівалентів — на 752 565 тис. грн (на 723%), що свідчить про покращення ліквідності підприємства. Разом із тим витрати майбутніх періодів зменшилися на 170 033 тис. грн (на 63%), а інші оборотні активи залишилися незначними. У цілому, зростання оборотних активів свідчить про певну стабілізацію фінансового стану, однак збільшення дебіторської заборгованості та різке скорочення готової продукції вказують на необхідність посилення контролю за розрахунками та оптимізації управління оборотними ресурсами.

Як видно з табл. 2.8, у 2025 році відбулися суттєві зміни у структурі та обсягах оборотних активів підприємства, що свідчить про нестабільність їх формування та використання. Загальний обсяг оборотних активів зменшився на 1 554 783 тис. грн (на 10%), що є негативною тенденцією та може свідчити про скорочення обсягів діяльності або проблеми з ліквідністю.

Найбільш критичні зміни відбулися у складі дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги, яка скоротилася на 7 624 884 тис. грн (до 14% від попереднього рівня).

Таблиця 2.8.

**Аналіз динаміки оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2025 рік**

Показник	Сума, тис. грн		Відхилення, тис.грн.	Темп росту, %
	01.01.2025	01.01.2026		
Виробничі запаси	276552	260 104	-16 448	94
Незавершене виробництво	111111	155 576	+44 465	140
Готова продукція	33393	435 940	+402 547	1 305
Товари	0	0	+0	х
Поточні біологічні активи	0	0	+0	х
Векселі одержані	0	0	+0	х
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8872042	1 247 158	-7 624 884	14
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	134052	62 365	-71 687	47
з бюджетом	947242	726 559	-220 683	77
з нарахованих доходів		0	+0	х
із внутрішніх розрахунків	19940	0	-19 940	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	4689836	11 461 376	+6 771 540	244
Поточні фінансові інвестиції	103	0	-103	0
Гроші та їх еквіваленти	856616	26 664	-829 952	3
Готівка	0	0	+0	х
Рахунки в банках	856616	26 664	-829 952	3
Витрати майбутніх періодів	100426	159 259	+58 833	159
Інші оборотні активи	57969	9 498	-48 471	х
Всього оборотних активів	16099282	14 544 499	-1 554 783	90

Джерело: розрахунки автора на основі фінансової звітності [31]

Це може свідчити як про покращення розрахунків із покупцями, так і про зменшення обсягів реалізації продукції. Водночас інша поточна дебіторська заборгованість значно зросла на 6 771 540 тис. грн (у 2,4 рази), що вказує на перерозподіл дебіторської заборгованості або накопичення менш ліквідних активів. Суттєво погіршилась ситуація з грошовими коштами: їх обсяг зменшився на 829 952 тис. грн (до 3% від попереднього рівня), що є негативним фактором і свідчить про зниження платоспроможності підприємства. Позитивною тенденцією є зростання готової продукції на 402

547 тис. грн (у 13 разів), що може свідчити про нарощування виробництва. Однак це також може означати проблеми зі збутом продукції. Крім того, збільшення обсягів незавершеного виробництва на 44 465 тис. грн (на 40%) свідчить про активізацію виробничого процесу. Водночас відбулося скорочення виробничих запасів на 16 448 тис. грн (на 6%), що може бути результатом оптимізації складських залишків або обмеження закупівель.

Таким чином, зміни в структурі оборотних активів характеризуються зниженням ліквідності, скороченням грошових ресурсів та суттєвими структурними зрушеннями у дебіторській заборгованості. Це потребує посилення контролю за розрахунками, оптимізації структури активів та підвищення ефективності управління оборотним капіталом.

Аналіз структури оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр., табл. 2.9. свідчить про суттєві зміни у складі та джерелах їх фінансування, що значною мірою обумовлено специфікою функціонування гірничо-збагачувального підприємства в умовах воєнного стану, нестабільності логістичних ланцюгів, коливань зовнішнього попиту на залізорудну продукцію та дефіциту фінансових ресурсів.

Протягом досліджуваного періоду загальна вартість оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» зросла з 12 580 536 тис. грн станом на 01.01.2023 р. до 16 099 282 тис. грн станом на 01.01.2025 р., що свідчить про розширення обсягів поточної діяльності підприємства та зростання потреби у фінансовому забезпеченні операційного циклу. Водночас на 01.01.2026 р. спостерігається скорочення оборотних активів до 14 544 499 тис. грн, що може бути наслідком ускладнення збуту продукції, зниження обсягів експорту та погіршення розрахункової дисципліни контрагентів в умовах воєнної економіки.

У структурі оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» домінуюче місце протягом усього періоду займала дебіторська заборгованість, що є характерною ознакою для великих промислових та гірничо-збагачувальних підприємств із тривалим виробничо-збутовим циклом та значною часткою реалізації продукції на умовах відстрочення платежу.

Таблиця 2.9.

Аналіз структури оборотних активів та короткострокових джерел їх фінансування ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 рр.

Показник	Значення, тис. грн				Питома вага, %			Відхилення, відс. пункти			
	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2023	01.01.2024	#####	01.01.2026	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ОБОРОТНІ АКТИВИ	12 580 536	13 868 797	16 099 282	14 544 499	103	100	100	100	X	x	x
Виробничі запаси	343 939	306 676	276 552	260 104	5,0	5,0	1,7	1,8	0,0	-3,3	-3,2
Незавершене виробництво	96 594	37 479	111 111	155 576	0,3	0,5	0,7	1,1	-0,3	0,4	0,6
Готова продукція	250 405	399 617	33 393	435 940	2,9	10,2	0,2	3,0	8,2	-2,7	-7,2
Товари	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Поточні біологічні активи	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Векселі одержані	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9 616 171	6 652 941	8 872 042	1 247 158	48,0	70,7	55,1	8,6	-5,7	7,1	-62,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	55 310	70 307	134 052	62 365	0,5	0,4	0,8	0,4	-0,1	0,3	0,1
з бюджетом	829 196	347 839	947 242	726 559	2,5	5,3	5,9	5,0	-1,3	3,4	-0,3
з нарахованих доходів	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
із внутрішніх розрахунків	20 080	19 925	19 940	0	0,1	0,4	0,1	0,0	0,3	0,0	-0,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	996 838	5 603 714	4 689 836	11 461 376	40,4	2,6	29,1	78,8	-5,3	-11,3	76,2

Продовження табл. 2.9.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Поточні фінансові інвестиції	103	103	103	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	94 582	104 051	856 616	26 664	0,8	0,4	5,3	0,2	-0,3	4,6	-0,3
Готівка	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Витрати майбутніх періодів	269 988	270 459	100 426	159 259	2,0	3,7	0,6	1,1	1,6	-1,3	-2,6
Інші оборотні активи	7 330	55 686	57 969	9 498	0,4	0,8	0,4	0,1		0,0	-0,7
ДЖЕРЕЛА	6 542 875	8 545 805	11 108 865	16 099 073	100	100	100	100	x	x	0,0
Векселі видані	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Короткострокові кредити	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	116157	123398	125646	131421	1,4	1,4	1,1	0,8	-0,3	-0,3	-0,6
Кредиторська заборгованість	3670940	3957340	5414237	7225433	46,3	46,3	48,7	44,9	-9,8	2,4	-1,4
Інші поточні зобов'язання	2 755 778	4 465 067	5 568 982	8 734 971	52,2	52,2	50,1	54,3	10,1	-2,1	2,0

Джерело: розрахунки автора

Найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, яка у 2023 р. становила 48,0 %, у 2024 р. — 70,7 %, а у 2025 р. — 55,1 % загальної суми оборотних активів. Незважаючи на зниження її питомої ваги станом на 01.01.2026 р. до 8,6 %, це не свідчить про повне покращення платіжної дисципліни, оскільки одночасно різко зросла інша поточна дебіторська заборгованість — до 78,8 % структури оборотних активів. Така тенденція може бути пов'язана із реструктуризацією розрахунків, накопиченням сумнівної заборгованості, затримками валютної виручки, а також фінансовими труднощами контрагентів у період воєнного стану.

Для гірничо-збагачувальних підприємств характерною є значна залежність від експортних операцій, морської логістики та стабільного функціонування металургійної галузі. Умови війни спричинили суттєві перебої у транспортній інфраструктурі, збільшення витрат на перевезення, ускладнення експортних поставок через блокування портів та ризики пошкодження енергетичної інфраструктури. Це негативно вплинуло на швидкість обороту коштів та зумовило концентрацію значної частини оборотного капіталу у дебіторській заборгованості.

Позитивним аспектом є відносно невисока частка виробничих запасів у структурі оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК», яка знизилася з 5,0 % у 2023–2024 рр. до 1,7–1,8 % у 2025–2026 рр. Це може свідчити про оптимізацію складських запасів, більш жорсткий контроль за матеріальними ресурсами та адаптацію підприємства до умов нестабільного постачання. Для гірничо-збагачувального комбінату така тенденція є важливою, оскільки підприємства даного типу мають високий рівень матеріало- та енергоємності виробництва, а надмірне накопичення запасів в умовах воєнних ризиків може призводити до заморожування значних фінансових ресурсів.

Разом із тим спостерігається збільшення обсягів незавершеного виробництва — з 96 594 тис. грн у 2023 р. до 155 576 тис. грн у 2026 р., що може бути пов'язано із порушенням виробничих процесів, нестабільністю енергопостачання та труднощами із завершенням окремих технологічних циклів.

Для підприємств гірничо-збагачувальної галузі безперервність виробничого процесу є критично важливою, тому накопичення незавершеного виробництва може свідчити про зростання операційних ризиків.

Суттєві коливання характерні й для залишків готової продукції. Після зростання її питомої ваги до 10,2 % у 2024 р. відбулося різке скорочення до 0,2 % у 2025 р., а далі зростання до 3,0 % у 2026 р. Це свідчить про нестабільність ринків збуту, нерівномірність попиту на залізорудну продукцію та можливі труднощі із відвантаженням продукції у певні періоди.

Негативною тенденцією є суттєве скорочення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів станом на 01.01.2026 р. до 26 664 тис. грн, що становить лише 0,2 % оборотних активів. Це свідчить про зниження рівня ліквідності та обмеженість високоліквідних ресурсів підприємства. В умовах воєнного стану така ситуація підвищує ризики втрати платоспроможності та ускладнює можливість оперативного фінансування виробничих потреб.

Аналіз джерел фінансування оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» показав, що підприємство переважно використовує короткострокові кредиторські зобов'язання та інші поточні зобов'язання. Частка кредиторської заборгованості у структурі джерел фінансування становила близько 45–49 %, а частка інших поточних зобов'язань перевищувала 50 %. При цьому короткострокові банківські кредити були відсутні. Така структура джерел фінансування свідчить про значну залежність підприємства від залучення безкоштовних або умовно безкоштовних короткострокових ресурсів, що є поширеним явищем для промислових підприємств у кризових умовах.

Загалом структура оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» відображає складні умови функціонування гірничо-збагачувального підприємства у період воєнного стану. Основними проблемами залишаються надмірна концентрація коштів у дебіторській заборгованості, зниження ліквідності та висока залежність від поточних зобов'язань. Водночас підприємство демонструє певну адаптацію до кризових умов через оптимізацію запасів та підтримання виробничої діяльності, що є важливим фактором забезпечення стабільності функціонування

гірничо-металургійного комплексу України.

Розрахуємо чисті оборотні активи ПрАТ «Центральний ГЗК» як різницю між поточними активами і поточними пасивами за даними балансів (табл. 2.10). Аналіз наявності чистих оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр. свідчить про поступове погіршення фінансової стійкості та ліквідності підприємства в умовах воєнного стану і високого рівня зовнішніх економічних ризиків.

Протягом 2023–2025 рр. величина оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» зросла з 12 580 536 тис. грн до 16 099 282 тис. грн, тобто на 3 518 746 тис. грн, або майже на 28 %. Однак одночасно відбулося ще більш стрімке зростання короткострокових зобов'язань — з 6 542 875 тис. грн до 11 108 865 тис. грн, що свідчить про підвищення залежності підприємства від поточних джерел фінансування.

Таблиця 2.10.

**Наявність чистих оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2023-2025 роки**

Показник	Сума, тис. грн			
	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026
1. Оборотні активи	12580536	13868797	16099282	14544499
2. Короткострокові зобов'язання	6 542 875	8 545 805	11 108 865	16 099 073
3. Чисті оборотні активи	6037661	5322992	4990417	-1554574

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності [31]

У результаті таких змін сума чистих оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» протягом досліджуваного періоду поступово скорочувалася: з 6 037 661 тис. грн станом на 01.01.2023 р. до 4 990 417 тис. грн станом на 01.01.2025 р. Це свідчить про зменшення обсягу власних ресурсів, які підприємство може використовувати для фінансування поточної діяльності, забезпечення виробничого процесу та підтримання платоспроможності.

Особливо негативною є ситуація станом на 01.01.2026 р., коли величина чистих оборотних активів набула від'ємного значення і становила –1 554 574 тис. грн. Така ситуація означає, що короткострокові зобов'язання перевищують оборотні активи підприємства, а отже частина поточних боргів фактично не забезпечена ліквідними ресурсами. Для великого гірничо-збагачувального підприємства це є ознакою суттєвого погіршення фінансової рівноваги та підвищення ризику втрати платоспроможності.

На рис. 2.2. проаналізовано розмір чистих оборотних активів за три роки та зроблено прогноз їх наявності на 2026 рік. За допомогою лінії тренду встановлено, що розмір власних оборотних активів з часом буде скорочуватись.

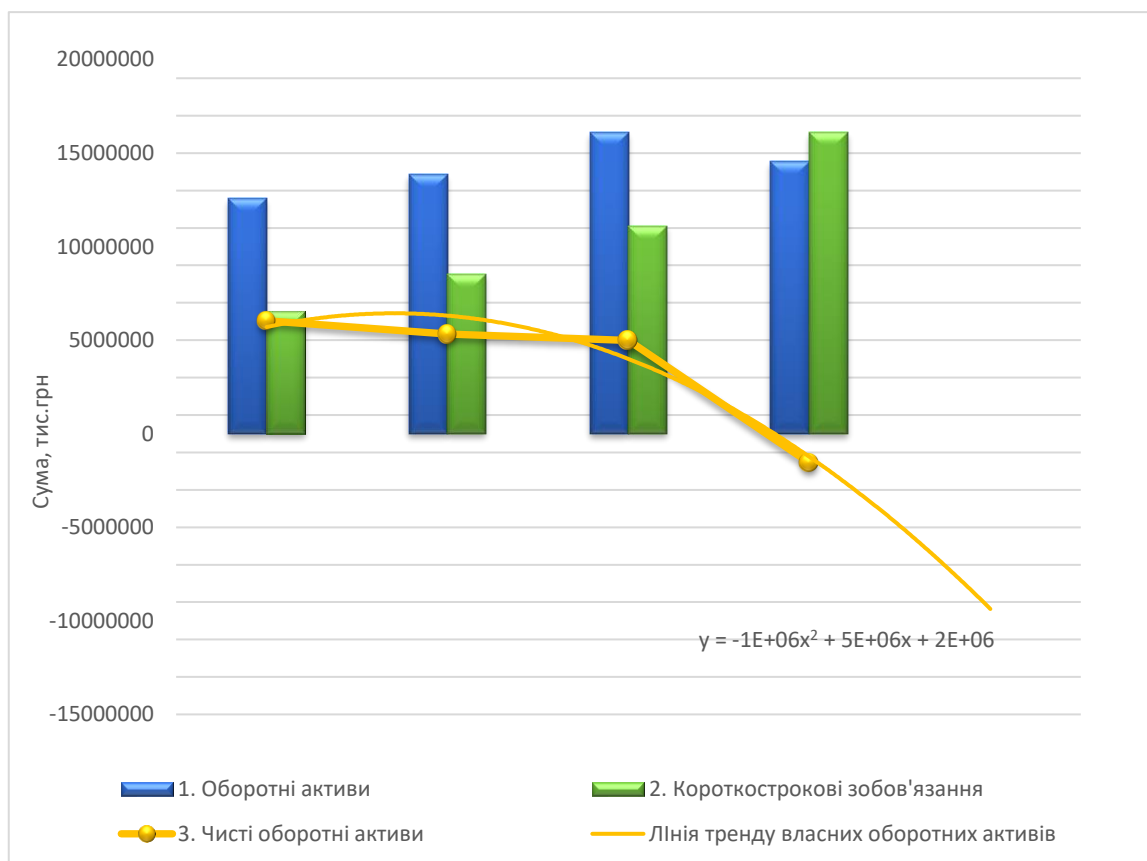

Рис. 2.2. Чисті оборотні активи ПрАТ «Центральний ГЗК»

Джерело: розрахунки автора

Негативна динаміка чистих оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» значною мірою пов'язана зі специфікою функціонування підприємств гірничо-металургійного комплексу в умовах війни. Воєнний стан спричинив ускладнення

логістичних маршрутів, нестабільність експорту залізорудної продукції, підвищення вартості енергоресурсів, дефіцит обігових коштів та погіршення фінансового стану контрагентів. У таких умовах підприємство змушене активніше використовувати кредиторську заборгованість та інші поточні зобов'язання як джерело фінансування оборотних активів.

Від'ємне значення чистих оборотних активів також свідчить про посилення ризиків ліквідності, оскільки підприємство може мати труднощі із своєчасним виконанням поточних фінансових зобов'язань перед постачальниками, бюджетом та іншими кредиторами. Для гірничо-збагачувальних комбінатів така ситуація є особливо небезпечною через високу енергоємність виробництва, значні потреби у безперервному постачанні матеріалів та залежність від стабільного функціонування транспортної інфраструктури.

Разом із тим, навіть в умовах погіршення показників ПрАТ «Центральний ГЗК» продовжує підтримувати виробничу діяльність, що свідчить про адаптацію підприємства до кризових умов функціонування. Однак подальше збереження тенденції до скорочення чистих оборотних активів може негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства, тому важливого значення набувають заходи щодо прискорення оборотності дебіторської заборгованості, оптимізації структури поточних зобов'язань та збільшення частки власних джерел фінансування оборотного капіталу.

2.3. Аналіз ефективності використання оборотних активів за їх основними складовими

Аналіз показників оборотності оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр. свідчить про поступове підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства, незважаючи на складні умови функціонування гірничо-збагачувальної галузі в період воєнного стану.

Протягом досліджуваного періоду чиста виручка від реалізації продукції,

робіт і послуг ПрАТ «Центральний ГЗК» суттєво зросла — з 9 852 828 тис. грн у 2023 р. до 15 988 004 тис. грн у 2025 р. Зростання доходів підприємства свідчить про поступове відновлення виробничо-збутової діяльності, адаптацію до кризових умов та збереження попиту на залізорудну продукцію навіть в умовах воєнних ризиків.

Таблиця 2.11.

**Аналіз оборотності оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2023-2025 роки**

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	9852828	15830022	15988004
Середньорічна сума оборотних активів тис. грн	10363563	13600120	12233860
Коефіцієнт оборотності, разів	0,95	1,16	1,31
Період оборотності, днів	378,7	309,3	275,5
Зміна періоду оборотності, днів	+126,6	-69,4	-33,8

Джерело: розрахунки автора

Одночасно середньорічна сума оборотних активів також збільшувалася, проте темпи її зростання були нижчими порівняно з темпами приросту виручки. Це позитивно вплинуло на показники оборотності оборотних активів та свідчить про підвищення ефективності управління оборотним капіталом.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023 р. становив 0,95 раза, у 2024 р. зріс до 1,16 раза, а у 2025 р. — до 1,31 раза. Зростання цього показника означає, що кожна гривня, вкладена в оборотні активи, забезпечувала дедалі більший обсяг реалізованої продукції. Для підприємства гірничо-збагачувальної галузі така тенденція є позитивною, оскільки свідчить про прискорення обороту ресурсів та більш ефективне

використання виробничого й фінансового потенціалу.

Важливим позитивним результатом є скорочення періоду оборотності оборотних активів. Якщо у 2023 р. один повний цикл обороту тривав у середньому 378,7 дня, то у 2024 р. — 309,3 дня, а у 2025 р. — 275,5 дня. Загалом за досліджуваний період тривалість обороту скоротилася більш ніж на 100 днів. Це свідчить про прискорення кругообігу коштів підприємства та підвищення швидкості перетворення вкладених ресурсів у грошові надходження.

Особливо важливим є те, що у 2024–2025 рр. спостерігалось щорічне скорочення періоду оборотності відповідно на 69,4 дня та 33,8 дня. Це може свідчити про часткове покращення організації виробничо-збутових процесів, оптимізацію запасів, більш ефективне управління дебіторською заборгованістю та адаптацію підприємства до нових умов функціонування.

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» як підприємства гірничо-збагачувальної промисловості прискорення оборотності оборотних активів має особливе значення, оскільки діяльність комбінату характеризується високою капіталоємністю, значними витратами на енергоресурси, матеріали, транспортні послуги та тривалим виробничим циклом. В умовах воєнного стану ефективність використання оборотного капіталу стає одним із ключових факторів забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Водночас, незважаючи на позитивну динаміку оборотності, тривалість одного обороту залишається досить значною. Це пояснюється специфікою гірничо-збагачувального виробництва, залежністю від експортних поставок, складною логістикою та високою часткою дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів. Воєнні дії, перебої в роботі транспортної інфраструктури, ризики енергетичних обмежень та нестабільність зовнішніх ринків продовжують негативно впливати на швидкість обороту коштів.

Аналіз рентабельності оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр., табл. 2.12, свідчить про низьку ефективність використання оборотного капіталу та збитковість діяльності підприємства протягом усього досліджуваного періоду. Отримані результати відображають складні умови

функціонування гірничо-збагачувального підприємства в період воєнного стану та негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансові результати його діяльності.

Таблиця 2.12.

**Аналіз рентабельності оборотних активів ПрАТ "Центральний
ГЗК" за 2023-2025 роки**

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Чистий прибуток, тис. грн.	-1 326 661	-648 004	-3 428 076
Середньорічна сума оборотних активів, тис. грн.	13224666,5	14984039,5	15321890,5
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів, %	-10,03	-4,32	-22,37
Зміна рентабельності, %	-34,25	5,71	-18,05

Джерело: розрахунки автора

Упродовж 2023–2025 рр. ПрАТ «Центральний ГЗК» працювало зі збитками. У 2023 році чистий збиток становив 1 326 661 тис. грн, у 2024 році його величина скоротилася до 648 004 тис. грн, що свідчило про певне покращення фінансових результатів. Проте у 2025 році ситуація суттєво погіршилася, оскільки чистий збиток зріс до 3 428 076 тис. грн, що стало найгіршим результатом за весь досліджуваний період.

Незважаючи на зростання середньорічної вартості оборотних активів з 13 224 666,5 тис. грн у 2023 році до 15 321 890,5 тис. грн у 2025 році, підприємству не вдалося забезпечити їх ефективне використання та отримання позитивного фінансового результату. Це свідчить про недостатню віддачу від вкладених у поточну діяльність ресурсів та наявність проблем в управлінні оборотним капіталом.

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів протягом усього періоду мав від’ємне значення. У 2023 році він становив –10,03 %, тобто кожні 100 грн оборотних активів приносили підприємству понад 10 грн збитку. У 2024 році показник покращився до –4,32 %, що свідчило про скорочення збитковості та

підвищення ефективності використання оборотних активів. Однак у 2025 році відбулося різке погіршення ситуації, внаслідок чого рентабельність оборотних активів знизилася до $-22,37\%$. Це означає, що на кожні 100 грн оборотних активів підприємство отримувало понад 22 грн збитку.

Динаміка показника підтверджує нестійкий характер фінансових результатів діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК». Якщо у 2024 році рентабельність оборотних активів покращилася на 5,71 відсоткового пункта порівняно з попереднім роком, то у 2025 році відбулося її погіршення на 18,05 відсоткового пункта. Такі зміни свідчать про суттєве зростання негативного впливу зовнішніх факторів на діяльність підприємства.

Основними причинами від'ємної рентабельності оборотних активів можуть бути зростання собівартості виробництва залізорудної продукції, підвищення витрат на електроенергію та транспортні перевезення, скорочення обсягів експорту, нестабільність світових цін на залізорудну сировину, а також логістичні труднощі, спричинені воєнними діями. Для підприємств гірничо-збагачувальної галузі особливо важливим є безперебійне функціонування транспортної та енергетичної інфраструктури, тому будь-які порушення в цих сферах безпосередньо впливають на рівень прибутковості.

Крім того, на ефективність використання оборотних активів негативно впливала значна концентрація коштів у дебіторській заборгованості, яка займала переважну частку в структурі оборотних активів підприємства. Уповільнення розрахунків із покупцями призводило до вилучення значних фінансових ресурсів з обороту та знижувало можливості підприємства щодо формування прибутку.

З огляду на специфіку діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК», від'ємна рентабельність оборотних активів свідчить не лише про збитковість поточної діяльності, але й про недостатню ефективність управління оборотним капіталом в умовах високого рівня ризику та невизначеності. Зростання середньорічної суми оборотних активів при одночасному збільшенні збитків вказує на те, що додатково залучені ресурси не забезпечили відповідного економічного ефекту.

Показники оборотності оборотних активів за окремими елементами

наведено у додатку Б, В

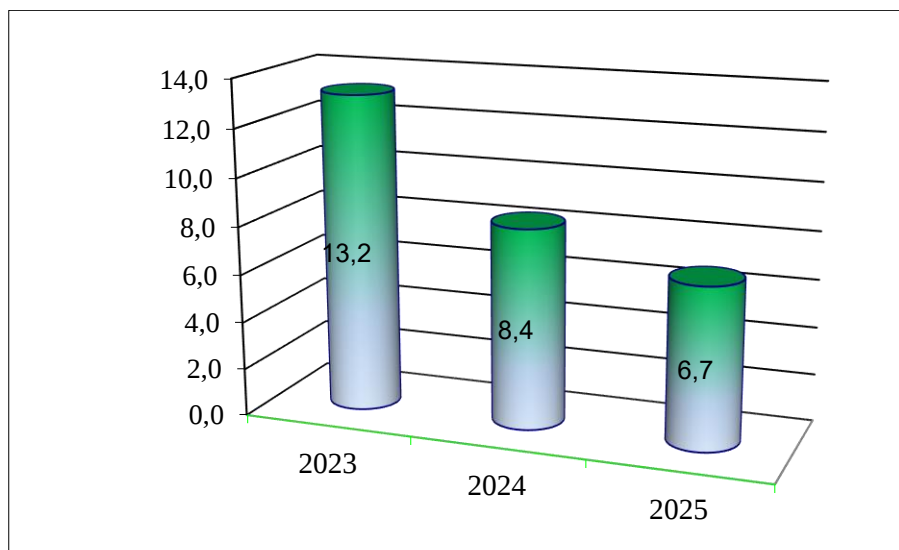

Рис. 2.3. Тривалість обороту виробничих запасів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Джерело: розрахунки автора

Аналіз періоду обороту виробничих запасів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр. свідчить про прискорення їх обігу та підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

Протягом досліджуваного періоду тривалість одного обороту виробничих запасів поступово скорочувалася. Якщо у 2023 році виробничі запаси здійснювали повний оборот у середньому за 13,2 дня, то у 2024 році цей показник зменшився до 8,4 дня, а у 2025 році — до 6,7 дня. Загалом за три роки період обороту скоротився на 6,5 дня, або майже на 49 %, що є позитивною тенденцією.

Зменшення тривалості перебування запасів в обороті свідчить про більш ефективне управління матеріальними ресурсами та прискорення процесу їх використання у виробничій діяльності. Це означає, що виробничі запаси швидше залучалися до виробничого процесу та перетворювалися на готову продукцію, що сприяло вивільненню частини оборотного капіталу та зменшенню потреби у додатковому фінансуванні поточної діяльності.

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» така тенденція має особливе значення, оскільки підприємство здійснює діяльність у гірничо-збагачувальній галузі, яка

характеризується значними обсягами споживання матеріальних ресурсів, запасних частин, паливно-мастильних матеріалів, вибухових речовин та інших виробничих запасів. Скорочення періоду обороту свідчить про підвищення інтенсивності використання цих ресурсів та покращення організації матеріально-технічного забезпечення виробництва.

Позитивний вплив на динаміку показника могло мати також скорочення обсягів виробничих запасів у структурі оборотних активів підприємства, що було встановлено під час попереднього аналізу. Це свідчить про проведення політики оптимізації складських залишків та більш раціонального управління запасами в умовах воєнного стану.

В умовах війни підприємства гірничо-металургійного комплексу змушені одночасно забезпечувати безперервність виробництва та контролювати рівень запасів через високі витрати на їх утримання. Тому скорочення періоду обороту виробничих запасів на ПрАТ «Центральний ГЗК» можна розглядати як результат адаптації підприємства до складних умов господарювання, пов'язаних із порушенням логістичних ланцюгів, дефіцитом окремих ресурсів та необхідністю підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Отже, результати аналізу свідчать, що у 2023–2025 рр. ПрАТ «Центральний ГЗК» забезпечило суттєве прискорення оборотності виробничих запасів. Скорочення періоду одного обороту з 13,2 до 6,7 дня є позитивною тенденцією, яка характеризує підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами, прискорення виробничого циклу та більш раціональне використання оборотних активів підприємства. Це сприяє зміцненню фінансової стійкості та підвищенню ефективності операційної діяльності комбінату в умовах воєнного стану.

Аналіз тривалості обороту готової продукції ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр., рис. 2.4., свідчить про суттєве прискорення процесу реалізації виробленої продукції та підвищення ефективності управління її запасами.

Протягом досліджуваного періоду тривалість обороту готової продукції скоротилася з 11,9 дня у 2023 році до 4,9 дня у 2024 році. Це свідчить про значне

прискорення збуту продукції та зменшення часу її перебування на складах підприємства. У 2025 році показник дещо зріс до 5,3 дня, однак залишився більш ніж удвічі нижчим за рівень 2023 року.

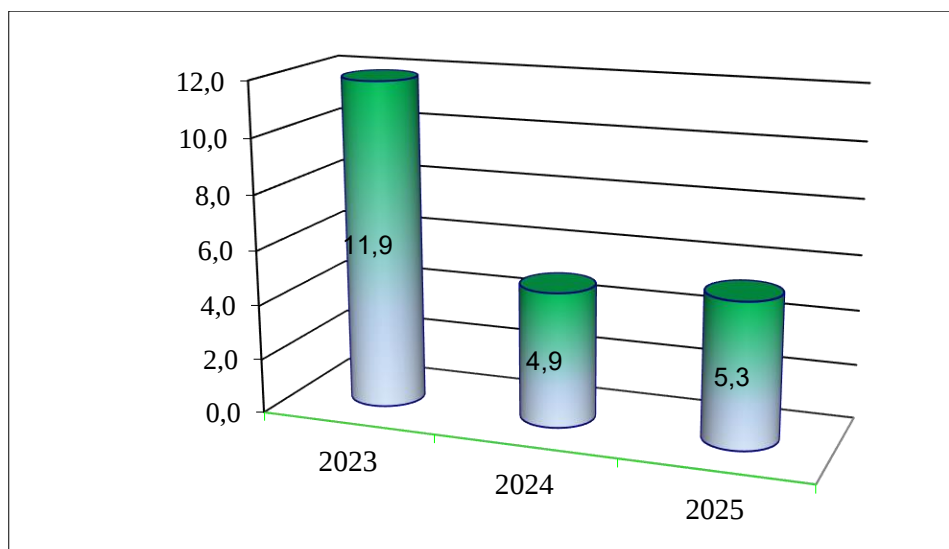

Рис. 2.4. Тривалість обороту готової продукції ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Джерело: розрахунки автора

Загалом за аналізований період тривалість обороту готової продукції скоротилася на 6,6 дня, або на 55,5 %, що є позитивною тенденцією та свідчить про підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» як великого виробника залізорудної сировини швидкість реалізації готової продукції має особливе значення, оскільки безпосередньо впливає на надходження грошових коштів та фінансування виробничого процесу. Скорочення терміну зберігання готової продукції на складах сприяє прискоренню обороту капіталу, зменшенню витрат на складське обслуговування та зниженню ризику накопичення надлишкових запасів.

Суттєве покращення показника у 2024 році може бути пов'язане зі зростанням обсягів реалізації продукції підприємства, відновленням окремих експортних маршрутів та підвищенням попиту на залізорудну сировину з боку металургійних підприємств. Водночас незначне збільшення тривалості обороту

у 2025 році свідчить про певне уповільнення процесів реалізації продукції, що могло бути наслідком ускладнення логістики, коливань кон'юнктури світового ринку залізної руди та зниження ділової активності окремих споживачів продукції.

В умовах воєнного стану ефективне управління запасами готової продукції є одним із ключових факторів забезпечення фінансової стійкості підприємства. Для гірничо-збагачувальних комбінатів тривале накопичення готової продукції створює додаткове навантаження на оборотний капітал та може призводити до дефіциту грошових ресурсів. Тому збереження низької тривалості обороту готової продукції у 2024–2025 рр. слід оцінювати позитивно.

Отже, результати аналізу свідчать, що ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023–2025 рр. суттєво підвищило ефективність управління запасами готової продукції.

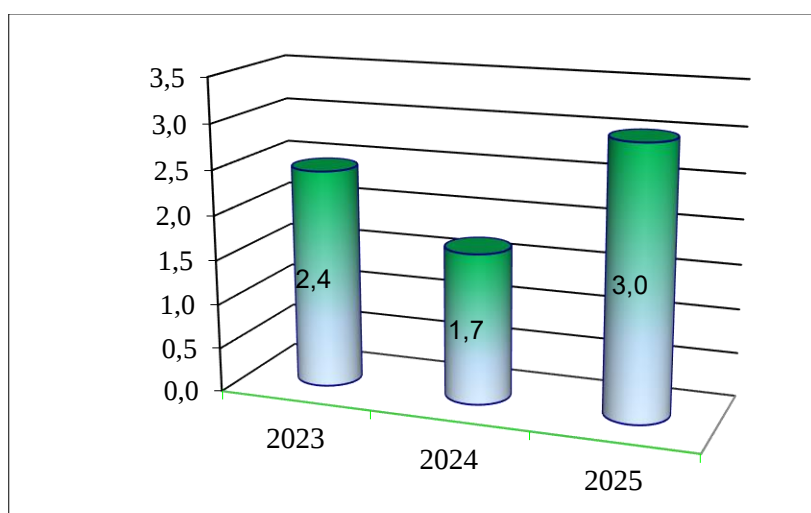

Рис. 2.5. Тривалість обороту незавершеного виробництва ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Джерело: розрахунки автора

Аналіз тривалості обороту незавершеного виробництва ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 рр. свідчить про нестабільну динаміку даного показника, що відображає зміни в організації виробничого процесу та ефективності використання оборотних активів підприємства.

У 2023 році тривалість обороту незавершеного виробництва становила 2,4 дня. У 2024 році цей показник скоротився до 1,7 дня, що свідчить про

прискорення проходження виробничих ресурсів через стадію незавершеного виробництва та скорочення часу перебування коштів у виробничому циклі. Така тенденція є позитивною, оскільки сприяє прискоренню обороту оборотних активів, зменшенню потреби у фінансуванні виробничого процесу та підвищенню ефективності використання оборотного капіталу. Однак у 2025 році тривалість обороту незавершеного виробництва зростає до 3,0 днів, що перевищило рівень не лише попереднього року, а й 2023 року. Порівняно з 2024 роком показник збільшився на 1,3 дня, або майже на 76 %. Це свідчить про уповільнення проходження ресурсів через виробничий цикл та збільшення часу перебування коштів у стадії незавершеного виробництва.

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» як підприємства гірничо-збагачувальної промисловості незначна тривалість обороту незавершеного виробництва є характерною особливістю технологічного процесу, який має безперервний характер. Навіть у 2025 році показник залишався відносно низьким, що свідчить про збереження достатньо високої інтенсивності виробничого процесу.

Водночас збільшення тривалості обороту у 2025 році може бути пов'язане з низкою негативних чинників, характерних для функціонування підприємств гірничо-металургійного комплексу в умовах воєнного стану. Серед них слід відзначити перебої в енергопостачанні, зростання виробничих витрат, складнощі з постачанням окремих матеріалів і запасних частин, а також необхідність коригування виробничих програм відповідно до змін попиту на залізорудну продукцію. Крім того, результати попереднього аналізу структури оборотних активів показали збільшення обсягів незавершеного виробництва у складі оборотних активів підприємства, що також могло вплинути на уповільнення його оборотності у 2025 році. Зростання залишків незавершеного виробництва свідчить про додаткове відволікання коштів з обороту та може негативно впливати на показники ліквідності й фінансової стійкості.

Отже, у 2023–2025 рр. динаміка тривалості обороту незавершеного виробництва ПрАТ «Центральний ГЗК» була неоднозначною. Позитивною тенденцією стало скорочення показника до 1,7 дня у 2024 році, що свідчило про

прискорення виробничого циклу. Водночас у 2025 році відбулося зростання тривалості обороту до 3,0 днів, що вказує на певне уповільнення виробничих процесів та зниження ефективності використання коштів, вкладених у незавершене виробництво. Незважаючи на це, абсолютне значення показника залишається низьким, що загалом характеризує виробничий процес ПрАТ «Центральний ГЗК» як достатньо інтенсивний навіть в умовах воєнного стану.

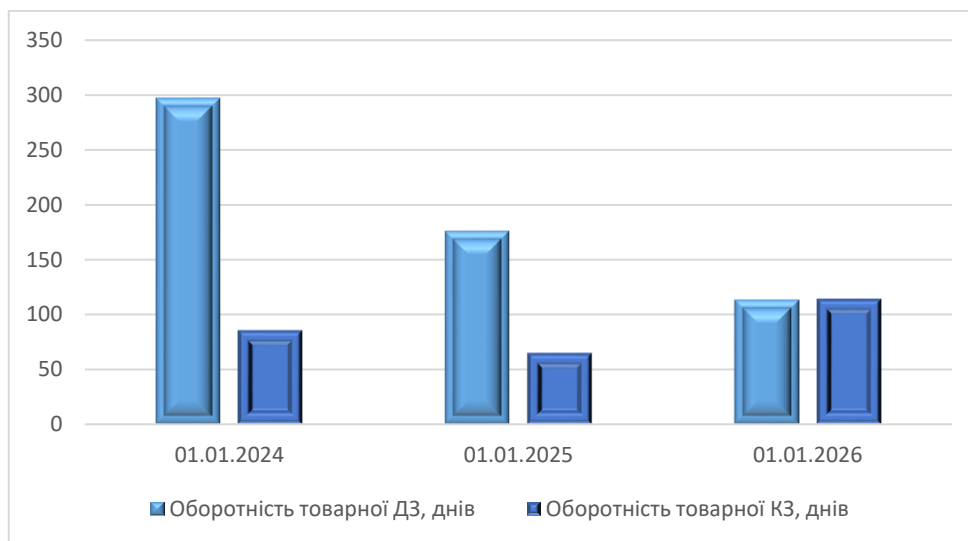

Рис. 2.6. Тривалість обороту товарної дебіторської та товарної кредиторської заборгованості за 2023-2025 роки

Джерело: розрахунки автора

Отже, результати аналізу свідчать, що протягом 2023–2025 рр. ПрАТ «Центральний ГЗК» не забезпечувало ефективного використання оборотних активів, про що свідчать від'ємні значення показника рентабельності. Незважаючи на певне покращення ситуації у 2024 році, у 2025 році відбулося різке погіршення результативності діяльності підприємства. Це свідчить про необхідність реалізації комплексу заходів щодо підвищення прибутковості виробництва, прискорення оборотності дебіторської заборгованості, оптимізації витрат та покращення структури оборотних активів з метою відновлення ефективності їх використання та зміцнення фінансового стану підприємства.

Отже, результати аналізу свідчать про підвищення ефективності

використання оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023–2025 рр., що проявляється у зростанні коефіцієнта оборотності та скороченні тривалості одного обороту. Разом із тим підприємству необхідно й надалі вдосконалювати систему управління оборотним капіталом, зокрема прискорювати інкасацію дебіторської заборгованості, оптимізувати структуру запасів та забезпечувати стабільність грошових потоків в умовах воєнної економіки.

Висновки до розділу 2

ПрАТ «Центральний ГЗК» є одним із провідних підприємств гірничо-металургійного комплексу України, діяльність якого має стратегічне значення для забезпечення металургійної галузі залізорудною сировиною. Упродовж 2023–2025 рр. підприємство здійснювало діяльність в умовах воєнного стану, що супроводжувалося суттєвими логістичними обмеженнями, зростанням виробничих витрат, нестабільністю зовнішніх ринків збуту та підвищенням операційних ризиків. Незважаючи на складні умови функціонування, комбінат зберіг виробничий потенціал та забезпечив безперервність основних виробничих процесів. Упродовж досліджуваного періоду відбулися суттєві зміни у структурі реалізації продукції. Підприємство поступово переорієнтувало збут із зовнішніх ринків на внутрішній ринок України, що стало одним із напрямів адаптації до воєнних умов господарювання. Одночасно зросла частка концентрату у загальному обсязі реалізації, що свідчить про трансформацію виробничо-збутової політики відповідно до змін ринкової кон'юнктури.

Фінансові результати діяльності характеризувалися погіршенням. Попри зростання чистого доходу від реалізації у 2024–2025 рр., підприємство залишалося збитковим. Чистий збиток збільшився з 1326661 тис. грн у 2023 році до 3428076 тис. грн у 2025 році. Основними причинами стали випереджаюче зростання собівартості продукції, збільшення витрат на енергоресурси, транспортування та забезпечення безперервності виробничого процесу в умовах війни. Фінансовий стан підприємства характеризувався зниженням ліквідності

та фінансової стійкості. Коефіцієнт поточної ліквідності зменшився з 1,62 до 0,90, коефіцієнт швидкої ліквідності – з 1,54 до 0,85, а коефіцієнт автономії – з 0,54 до 0,30. У 2025 році сформувався дефіцит власного оборотного капіталу, про що свідчить від’ємне значення чистих оборотних активів у сумі 1 554 574 тис. грн. Одночасно посилилася залежність від короткострокових зобов’язань, частка яких у фінансуванні оборотних активів суттєво зросла.

Структура оборотних активів відзначалася високою концентрацією дебіторської заборгованості, що обмежувало можливості оперативного використання фінансових ресурсів. Найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, а у 2025 році різко зросла частка іншої поточної дебіторської заборгованості. Така структура свідчить про значне відволікання коштів з обороту та підвищення ризиків втрати ліквідності. Водночас використання оборотних активів стало більш інтенсивним. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс з 0,95 до 1,31 разу, а тривалість одного обороту скоротилася зі 378,7 до 275,5 дня. Період обороту виробничих запасів зменшився з 13,2 до 6,7 дня, а готової продукції – з 11,9 до 5,3 дня. Це свідчить про прискорення виробничо-збутового циклу та підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами.

Разом із прискоренням оборотності не відбулося підвищення результативності використання оборотних активів. Рентабельність оборотних активів залишалася від’ємною протягом усього досліджуваного періоду та погіршилася з –10,03 % до –22,37 %, що свідчить про нездатність підприємства забезпечити прибуткове використання вкладених в оборот активів ресурсів.

Таким чином, для ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023–2025 рр. характерним стало прискорення оборотності оборотних активів на фоні погіршення фінансових результатів, ліквідності та фінансової стійкості. Основними проблемами залишалися висока залежність від дебіторської заборгованості, дефіцит власного оборотного капіталу, зростання боргового навантаження та зниження прибутковості діяльності.

РОЗДІЛ 3

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»

3.2. Перспективи розвитку галузі та базового підприємства у післявоєнний період

У 2025 році промисловий сектор України вперше після початку адаптації економіки до умов повномасштабної війни продемонстрував скорочення обсягів виробництва. Якщо у 2024 році промисловість зросла на 3,6 %, то за підсумками 2025 року зафіксовано спад на рівні 2,4 %. Погіршення динаміки стало наслідком комплексу негативних чинників, серед яких ключову роль відіграли підвищення вартості електроенергії та природного газу, пошкодження енергетичної інфраструктури внаслідок ракетних атак, ускладнення роботи нафтогазового сектору, збільшення виробничих витрат та загострення кадрового дефіциту.

Водночас окремі сегменти промисловості продемонстрували стійке зростання. Найбільш динамічно розвивалися виробництва, пов'язані з оборонно-промисловим комплексом, насамперед виготовлення електронних компонентів, друкованих плат, електронної та оптичної продукції, що використовуються у виробництві безпілотних систем. Значно збільшилися обсяги випуску озброєння та військової техніки. Позитивні тенденції також спостерігалися у фармацевтичній промисловості, металургії, виробництві готових металевих виробів, окремих сегментах харчової промисловості та галузі будівельних матеріалів.

Незважаючи на позитивні результати окремих виробництв, загальний індекс промислового виробництва знизився переважно через кризові явища у добувній промисловості. Найсуттєвіше скорочення зафіксовано у вуглевидобувній галузі, видобутку нафти і газу, а також металевих руд. Для вугільної промисловості вирішальним фактором стали втрати виробничих потужностей на тимчасово

окупованих територіях. Нафтогазовий сектор зазнав негативного впливу через регулярні атаки на об'єкти видобування та транспортування енергоносіїв. У секторі видобутку металевих руд додатковими стримувальними факторами стали високі тарифи на електроенергію та проблеми з відшкодуванням податку на додану вартість окремим підприємствам.

Обсяг реалізованої промислової продукції у 2025 році продовжив зростати, однак навіть за наявності позитивної динаміки залишається істотно нижчим від довоєнного рівня. Це свідчить про те, що процес відновлення промислового потенціалу України ще не завершений, а більшість галузей продовжують працювати в умовах підвищеної невизначеності та ризиків.

Перспективи розвитку промисловості у 2026 році значною мірою залежатимуть від безпекової ситуації, стану енергетичної системи та зовнішньоекономічних умов. За відсутності нових факторів економічного зростання суттєвого прискорення розвитку промислового виробництва очікувати складно. Одним із найбільших ризиків залишається вразливість критичної інфраструктури до систематичних обстрілів, що може призводити до нових перебоїв в енергозабезпеченні та логістичних процесах.

Додатковий негативний вплив на промислові підприємства може справити подальше подорожчання енергетичних ресурсів, зумовлене нестабільністю світових енергетичних ринків. Особливу загрозу для експортоорієнтованих галузей становить запровадження механізму прикордонного вуглецевого коригування Європейського Союзу (СВАМ), який посилюватиме конкурентний тиск на підприємства гірничо-металургійного комплексу, цементної промисловості та інших енергоємних виробництв. Крім того, серйозним викликом залишається функціонування морської логістики, оскільки пошкодження портової інфраструктури та енергетичні обмеження негативно впливають на обсяги експортних перевезень. [14]

Для підприємств гірничо-металургійного комплексу, зокрема ПрАТ «Центральний ГЗК», перспективи подальшого розвитку будуть пов'язані насамперед із підвищенням енергоефективності виробництва, диверсифікацією

логістичних маршрутів, розширенням ринків збуту та адаптацією до нових екологічних вимог європейського ринку. У довгостроковій перспективі важливими чинниками зростання можуть стати післявоєнна відбудова економіки України, модернізація виробничих потужностей та збільшення попиту на металургійну продукцію як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Одним із ключових напрямів забезпечення конкурентоспроможності ПрАТ «Центральний ГЗК» у сучасних умовах є системне оновлення виробничих потужностей та підтримання належного технічного стану основного технологічного обладнання. Незважаючи на складні умови функціонування в період воєнного стану, підприємство продовжує реалізовувати заходи з модернізації виробничої інфраструктури, що створює передумови для підвищення ефективності діяльності у довгостроковій перспективі.

Важливим кроком у цьому напрямі стало проведення комплексу ремонтно-відновлювальних робіт на фабриці огрудкування, яка є основним виробничим підрозділом з випуску товарної продукції підприємства. Виконані заходи передбачали оновлення конвеєрного транспорту, заміну зношених елементів технологічного обладнання, відновлення футерування випалювальної машини та модернізацію окремих вузлів системи газоочищення. Реалізація цих робіт сприяє підвищенню надійності виробничих процесів, зниженню ризиків аварійних зупинок та забезпеченню стабільного випуску залізородних окатків.

Регулярне проведення капітальних ремонтів дозволяє підприємству підтримувати виробничі потужності на високому технічному рівні та мінімізувати негативний вплив зношеності основних засобів на результати господарської діяльності. Особливого значення такі заходи набувають в умовах високої енергоємності гірничо-збагачувального виробництва, коли навіть незначні простої обладнання можуть призводити до суттєвих фінансових втрат.

Подальші перспективи розвитку ПрАТ «Центральний ГЗК» пов'язані з продовженням технічної модернізації виробництва, впровадженням енергоощадних технологій, підвищенням рівня автоматизації виробничих процесів та оновленням критично важливого обладнання. Реалізація цих заходів

сприятиме скороченню виробничих витрат, підвищенню якості продукції, зміцненню конкурентних позицій підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також створить додаткові можливості для підвищення ефективності використання оборотних активів і покращення фінансових результатів діяльності. [9]

Додатковим підтвердженням реалізації політики технічного оновлення стало проведення модернізаційних робіт на збагачувальній фабриці підприємства. Зокрема, у 2025 році було здійснено заміну двох кульових млинів, які є ключовими елементами технологічного процесу подрібнення залізної руди та виробництва концентрату. Оновлення обладнання дозволяє забезпечити стабільну продуктивність виробництва, підвищити ефективність переробки сировини, покращити якісні характеристики готової продукції та знизити ризики виробничих простоїв. Враховуючи, що продуктивність кожного млина становить до 230 тонн сировини на годину, своєчасна заміна такого обладнання має важливе значення для підтримання безперервності виробничого процесу. Комплексний характер виконаних робіт, який передбачав також перевірку та ремонт суміжного обладнання, свідчить про системний підхід підприємства до управління виробничими потужностями. Реалізація подібних заходів створює передумови для подальшого підвищення техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК», зростання ефективності використання ресурсів та зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку залізорудної продукції. [10]

У ПрАТ "ЦГЗК" завжди були і будуть амбіційні цілі, які допомагають підприємству бути серед лідерів в гірничодобувній галузі. Пріоритетними напрямками діяльності підприємства на 2026 рік залишаються: підвищення ефективності виробництва, забезпечення високої якості продукції, безпечна і комфортна праця співробітників.

Також, одним з першочергових стратегічних завдань є зниження собівартості продукції, шляхом підвищення енергетичної ефективності підприємства. Так, на ПрАТ "Центральний ГЗК" у 2026 році планується

реалізація низки інвестиційних проєктів, які є стратегічно важливими для ПРАТ "ЦГЗК". Затверджений бізнес-план освоєння інвестицій на 2026 рік становить 801,1 млн. грн., бюджет фінансування - 737,6 млн. грн.

На 2026 рік заплановано продовження виконання робіт по будівництву та комплектації камери самохідної техніки, будівництво орт-заїздів і ВДНУ горизонту 607 м. і горизонту 527 м. В рамках доведеного ліміту заплановано придбання та введення в експлуатацію бурової установки та вагонів для шахти ім. Колачевського і гуркотів та віброживильників для ДФ, а також гуркоти ГСТ-81 для ФОГ. Згідно з програмою розвитку комбінату заплановано виконання будівельно-монтажних робіт по об'єктам капітального будівництва: будівництво огорожувальних споруд і переукладання залізничної колії. Заплановано виконання робіт з реконструкції вагонних вагів №9. [17]

Важливим напрямом підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» є вдосконалення внутрішньої виробничої логістики та скорочення транспортних витрат. Підтвердженням цього стало впровадження інфраструктурного проєкту з будівництва нового залізничного з'їзду між виробничими об'єктами підприємства. Реалізація проєкту дала змогу суттєво оптимізувати маршрути транспортування руди до дробильної фабрики та скоротити відстань перевезень на окремих напрямках майже на 5 км. У результаті очікувана щорічна економія дизельного пального становить близько 489 т, що забезпечує скорочення транспортних витрат більш ніж на 25 млн грн на рік. Високий економічний ефект підтверджується надзвичайно коротким терміном окупності інвестицій — близько 1,4 місяця. Впровадження таких рішень сприяє зниженню собівартості залізничної продукції, підвищенню енергоефективності виробництва та зміцненню конкурентоспроможності підприємства. Враховуючи зростання вартості енергоресурсів і транспортних послуг, подальша оптимізація логістичних процесів може стати одним із найбільш перспективних напрямів підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» у середньостроковій перспективі. [8]

Подальший розвиток гірничорудної галузі України відбувається в умовах

значних економічних і воєнних викликів, які суттєво обмежують можливості підприємств щодо нарощування виробництва та реалізації інвестиційних програм. У 2025 році вітчизняна галузь видобутку залізної руди продемонструвала негативну динаміку: обсяги видобутку скоротилися на 3,4 %, а експорт залізорудної продукції зменшився на 3,3 %. Негативні тенденції посилюються у першому кварталі 2026 року, коли обсяги експорту скоротилися майже на третину порівняно з аналогічним періодом попереднього року.

Однією з головних проблем галузі залишається тривале зниження світових цін на залізорудну сировину. Погіршення цінової кон'юнктури світового ринку супроводжується одночасним зростанням виробничих витрат, що негативно впливає на прибутковість підприємств та обмежує їхні можливості щодо фінансування програм модернізації. Для гірничо-збагачувальних комбінатів особливо гострою є проблема високої енергоємності виробництва. Витрати на електроенергію формують значну частину собівартості залізорудного концентрату, тому підвищення тарифів суттєво знижує конкурентоспроможність української продукції на світових ринках.

Додатковим стримувальним фактором залишається нестабільність енергозабезпечення, спричинена систематичними атаками на об'єкти енергетичної інфраструктури України. Перебої в електропостачанні створюють ризики вимушених зупинок виробництва, порушення технологічних процесів та збільшення витрат підприємств на забезпечення енергетичної безпеки. Висока залежність гірничо-металургійного комплексу від безперебійного постачання електроенергії робить цю проблему однією з ключових для подальшого функціонування галузі.

Суттєвим викликом для підприємств залишається скорочення внутрішнього попиту на залізорудну продукцію внаслідок зниження обсягів виробництва сталі в Україні. Одночасно ускладнюється доступ до зовнішніх ринків через посилення міжнародних екологічних вимог. Зокрема, впровадження механізму прикордонного вуглецевого коригування Європейського Союзу (СВАМ) підвищує ризики зниження конкурентоспроможності української металургійної

продукції на європейському ринку, що опосередковано впливає і на підприємства залізорудної галузі.

Таблиця 3.1.

Перспективи розвитку залізорудної галузі України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

Напрямок розвитку	Перспективи та можливості	Потенційні ризики та загрози
Світовий ринок залізорудної продукції	Збереження попиту на залізорудну сировину у довгостроковій перспективі; відновлення світової металургії після завершення воєнних конфліктів; зростання попиту на сировину для реалізації інфраструктурних проєктів	Подальше зниження світових цін на залізну руду; посилення конкуренції з боку виробників Австралії та Бразилії; нестабільність світової економіки
Відбудова України	Зростання внутрішнього попиту на металопродукцію та залізорудну сировину внаслідок масштабної післявоєнної відбудови інфраструктури, промислових і житлових об'єктів	Відтермінування реалізації програм відновлення через дефіцит фінансування або затягування воєнних дій
Технологічна модернізація підприємств	Підвищення продуктивності праці, скорочення витрат, зменшення енергоємності виробництва, покращення якості продукції	Обмеженість інвестиційних ресурсів, висока вартість обладнання та складність залучення фінансування
Енергоефективність виробництва	Скорочення собівартості продукції завдяки впровадженню енергоощадних технологій та модернізації обладнання	Подальше зростання тарифів на електроенергію та паливо; ризики перебоїв енергопостачання
Розвиток логістичної інфраструктури	Оптимізація транспортних маршрутів, зниження витрат на перевезення, збільшення швидкості доставки продукції споживачам	Пошкодження транспортної інфраструктури внаслідок воєнних дій; обмеження роботи морських портів
Експортна діяльність	Розширення присутності на ринках ЄС та Азії; диверсифікація каналів збуту продукції	Висока залежність від зовнішньої кон'юнктури; посилення екологічних та митних обмежень
Впровадження екологічних стандартів	Підвищення інвестиційної привабливості та доступу до європейських ринків; можливість участі у міжнародних програмах фінансування	Додаткові витрати на екологічну модернізацію; вплив механізму СВМ на конкурентоспроможність експорту
Кадровий потенціал	Автоматизація виробництва та цифровізація процесів дозволяють частково компенсувати нестачу персоналу	Дефіцит кваліфікованих кадрів через мобілізацію та міграцію населення

Джерело: складено автором

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» зазначені проблеми мають особливе значення, оскільки підприємство є енергоємним виробником залізорудного концентрату та окатків і значною мірою залежить від стабільності енергопостачання, логістичних маршрутів та кон'юнктури світового ринку залізорудної сировини. Зниження світових цін на руду, зростання тарифів на електроенергію та транспортні перевезення, а також посилення екологічних вимог на зовнішніх ринках можуть негативно впливати на фінансові результати діяльності підприємства та стримувати реалізацію інвестиційних проєктів. У таких умовах особливого значення набувають заходи щодо підвищення енергоефективності виробництва, зниження собівартості продукції, диверсифікації ринків збуту та модернізації виробничих потужностей, що дозволить зміцнити конкурентні позиції підприємства в довгостроковій перспективі. [2, 3]

Таблиця 3.2.

Перспективи розвитку ПрАТ «Центральний ГЗК» в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

Напрямок розвитку	Перспективи та можливості	Потенційні ризики та загрози
Модернізація фабрики огрудкування	Підвищення надійності виробничого процесу, стабілізація випуску окатків, зменшення аварійних простоїв	Недостатність інвестицій для подальшого оновлення обладнання
Оновлення кульових млинів	Підвищення ефективності збагачення руди, покращення якості концентрату, зростання продуктивності фабрики	Високі витрати на подальшу модернізацію виробничих потужностей
Оптимізація залізничної логістики	Зменшення транспортних витрат, скорочення споживання пального, зниження собівартості продукції, швидка окупність інвестиційних проєктів	Пошкодження залізничної інфраструктури та обмеження перевезень у воєнний період
Фінансова стабілізація	Відновлення виробництва до рівня майже повного завантаження потужностей, підвищення ефективності використання оборотних активів, зростання обсягів реалізації продукції	Збитковість діяльності, зростання боргового навантаження, нестача власних оборотних коштів

Джерело: складено автором

Таким чином, перспективи розвитку залізорудної галузі України та ПрАТ «Центральний ГЗК», табл. 3.1, 3.2. пов'язані насамперед із модернізацією

виробництва, підвищенням енергоефективності, оптимізацією логістичних процесів та майбутнім відновленням економіки України.

Водночас реалізація цих можливостей значною мірою залежатиме від безпекової ситуації, стабільності енергозабезпечення, кон'юнктури світового ринку залізорудної продукції та здатності підприємств адаптуватися до нових екологічних і конкурентних вимог міжнародних ринків.

3.2. Заходи щодо підвищення ефективності використання оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК"

Проведений аналіз фінансових результатів ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2025 рік свідчить про наявність суттєвих проблем у формуванні фінансового результату підприємства. Зокрема, темпи зростання витрат перевищують динаміку доходів, що призводить до формування стійких збитків. У зв'язку з цим доцільним є впровадження комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію витрат і підвищення ефективності операційної діяльності.

Передусім необхідно звернути увагу на витрати на збут, які у 2025 році становили 3 416 508 тис. грн. Зменшення цієї статті витрат на 20% дозволить скоротити їх обсяг на 683 301,6 тис. грн, що суттєво вплине на зниження операційного збитку.

Скорочення витрат на збут на 683 301,6 тис. грн (20%) досягається за рахунок диверсифікації логістичних маршрутів та оптимізації каналів реалізації продукції. В умовах обмеженої пропускної здатності традиційних транспортних напрямків підприємство змушене використовувати більш дорогі логістичні рішення. Перехід на альтернативні маршрути, оптимізація залізничних перевезень, зменшення простоїв вагонів і раціоналізація експортних потоків дозволяють суттєво знизити транспортні та супутні витрати, що формують основну частину витрат на збут.

Важливим напрямом є також зниження собівартості реалізованої продукції,

яка у 2025 році становила 14 333 758 тис. грн. Скорочення собівартості на 5% забезпечить економію у розмірі 716 687,9 тис. грн. Це може бути досягнуто шляхом впровадження енергоощадних технологій, оптимізації витрат сировини, зменшення виробничих витрат та підвищення загальної ефективності виробничого процесу.

Зокрема, зниження собівартості реалізованої продукції на 716 687,9 тис. грн (5%) безпосередньо обґрунтовується впровадженням заходів з підвищення енергоефективності та модернізації виробничих потужностей. Зокрема, проведення ремонтно-відновлювальних робіт на фабриці огрудкування, заміна зношеного обладнання, модернізація газоочисних систем та оновлення кульових млинів забезпечують: зниження енергоспоживання, скорочення витрат на ремонт і обслуговування, зменшення виробничих витрат сировини, мінімізацію простоїв обладнання. Саме ці фактори формують економію в межах виробничої собівартості, яка є найбільшою статтею витрат підприємства.

Додатковим резервом є оптимізація інших операційних витрат, обсяг яких у 2025 році склав 2 080 680 тис. грн. Їх зниження на 15% дозволить отримати економію у сумі 312 102 тис. грн. Реалізація цього заходу передбачає посилення контролю за витратами, усунення непродуктивних витрат та вдосконалення системи бюджетування.

Зменшення інших операційних витрат на 312 102 тис. грн (15%) пов'язане із впровадженням системного підходу до управління виробничими процесами та посиленням внутрішнього контролю. Зокрема, модернізація обладнання і підвищення рівня автоматизації дозволяють: скоротити непродуктивні витрати, зменшити витрати на ліквідацію аварійних ситуацій, оптимізувати допоміжні виробничі процеси. Крім того, впровадження бюджетування та контроль за витратами сприяють підвищенню їх прозорості та керованості.

Окрему увагу слід приділити фінансовим витратам, які у 2025 році становили 277 048 тис. грн. Їх скорочення на 10% забезпечить економію у розмірі 27 704,8 тис. грн. Це може бути досягнуто шляхом оптимізації структури позикового капіталу, реструктуризації зобов'язань та залучення більш дешевих

джерел фінансування.

Скорочення фінансових витрат на 27 704,8 тис. грн (10%) обґрунтовується заходами щодо оптимізації структури капіталу підприємства. Зокрема, покращення фінансових результатів і підвищення операційної ефективності створюють можливість: зменшення обсягів залучених кредитних ресурсів, рефінансування зобов'язань на більш вигідних умовах, зниження вартості обслуговування боргу.

Зниження адміністративних витрат на 4 243,45 тис. грн (5%) досягається за рахунок підвищення рівня автоматизації управлінських процесів та оптимізації організаційної структури підприємства, що дозволяє скоротити витрати на управлінський персонал і супутні адміністративні витрати.

Таблиця 3.3.

Оптимізація витрат ПрАТ «Центральний ГЗК»

Стаття витрат	2025 факт, тис. грн	Скорочення, %	Економія, тис. грн	Прогнозне значення, тис. грн
Собівартість реалізації	14 333 758	5%	716 687,9	13 617 070,1
Витрати на збут	3 416 508	20%	683 301,6	2 733 206,4
Інші операційні витрати	2 080 680	15%	312 102	1 768 578
Фінансові витрати	277 048	10%	27 704,8	249 343,2
Адміністративні витрати	84 869	5%	4 243,45	80 625,55
Разом витрати	20 192 863	—	1 744 039,75	18 448 823,25

Джерело: розрахунки автора

Розрахунки показують, що впровадження запропонованих заходів дає змогу зменшити загальні витрати підприємства на 1 744 039,75 тис. грн. Найбільший резерв економії формується за рахунок оптимізації собівартості реалізації (716 687,9 тис. грн) та витрат на збут (683 301,6 тис. грн), що свідчить про їх визначальний вплив на формування збитковості.

Суттєвим є також потенціал скорочення інших операційних витрат (312 102

тис. грн), які характеризуються значною варіативністю та потребують посилення контролю.

Таким чином, реалізація зазначених заходів дозволить істотно знизити операційний збиток і сформувавши передумови для досягнення беззбитковості або отримання прибутку в наступних періодах.

З урахуванням перспектив розвитку ПрАТ «Центральний ГЗК» (модернізація виробництва, енергоефективність, розширення ринків збуту) доцільно сформувавши комплекс пропозицій, спрямованих на оптимізацію оборотних активів та підвищення ефективності їх використання. З урахуванням фактичних показників ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2025 рік доцільно деталізувати напрями оптимізації оборотних активів із визначенням їх економічного ефекту, табл. 3.4.

Таблиця 3.4.

Оптимізація оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК»

Стаття активів	2025 факт, тис. грн	Зміна, %	Економія, тис. грн	Прогнозне значення на 01.01.2027, тис. грн
АКТИВИ, всього	24 467 719		1 407 388,20	23 060 330,80
Запаси	851 620	16%	136 534,80	715 085,20
Дебіторська заборгованість товарна	1 247 158	10%	124 715,80	1 122 442,20
ДЗ за розрахунками	788 924		0,00	788 924,00
Інша поточна ДЗ	11 461 376	10%	1 146 137,60	10 315 238,40
Грошові кошти	26 664			26 664,00
Інші оборотні активи	168757			168 757,00
Оборотні активи	14544499		1 407 388,20	13 137 110,80

Джерело: розрахунки автора

Першочерговим напрямом є оптимізація управління виробничими запасами. Враховуючи високу матеріалоємність гірничо-збагачувального виробництва, доцільним є впровадження системи нормування запасів на основі

фактичних виробничих потреб та використання принципів just-in-time. Це дозволить зменшити надлишкові складські залишки, скоротити витрати на зберігання та вивільнити частину оборотного капіталу, який може бути спрямований на фінансування операційної діяльності.

Важливим резервом підвищення ефективності є скорочення обсягів незавершеного виробництва. Реалізація заходів із технічної модернізації обладнання (зокрема оновлення млинів, конвеєрів, вузлів огрудкування) та підвищення рівня автоматизації виробничих процесів сприятиме скороченню тривалості виробничого циклу. Це забезпечить швидше перетворення ресурсів у готову продукцію та зменшення потреби в оборотних активах, авансованих у виробництво.

Оптимізація виробничих запасів є одним із ключових резервів вивільнення оборотного капіталу. Станом на 01.01.2026 їх обсяг становив 260104 тис. грн. За умови впровадження системи нормування та скорочення надлишкових запасів на 10% підприємство може вивільнити 26010,4 тис. грн. Це дозволить зменшити потребу у фінансуванні оборотних активів і частково покрити дефіцит ліквідних ресурсів. Скорочення незавершеного виробництва, яке зросло до 155576 тис. грн, можливе за рахунок прискорення виробничого циклу внаслідок модернізації обладнання. Зменшення цього показника на 15% забезпечить вивільнення 23336,4 тис. грн. Даний ефект досягається завдяки швидшому переходу ресурсів у готову продукцію та зниженню їх «замороження» у виробництві.

Окремої уваги потребує управління готовою продукцією. З метою недопущення накопичення значних залишків на складах доцільно вдосконалити систему планування збуту, орієнтуючись на реальний попит та укладені контракти. Розширення ринків збуту, у тому числі вихід на європейські ринки, а також диверсифікація логістичних маршрутів дозволять прискорити реалізацію продукції та підвищити оборотність цього елементу оборотних активів.

Особливо значний резерв пов'язаний із оптимізацією залишків готової продукції, які становлять 435940 тис. грн. За умови покращення збутової політики та логістики можливе скорочення залишків на 20%, що дасть змогу

вивільнити 87188 тис. грн. Це також сприятиме прискоренню оборотності активів і зменшенню витрат на зберігання.

Таблиця 3.5.

Прогнозні показники фінансового звіту базового підприємства

Показник	Значення, тис.грн		Відхилення, тис. грн
	Фактичне за 2025 рік	Прогноз на 2026 рік	
Виручка від реалізації продукції без ПДВ	15988004	16787404	+799 400
Собівартість	14333758	14333758	+0
Валовий прибуток	1654246	2453646	+799 400
Інші операційні доходи	65895	65895	+0
Адміністративні витрати	84869	4243	-80 626
Витрати на збут	3416508	683302	-2 733 206
Інші операційні витрати	2080680	312102	-1 768 578
Фінансовий результат від операційної діяльності	-4175883	1519894	+5 695 777
АКТИВИ, середньорічна вартість	25833979	23764025	-2 069 954
Запаси	636338	783353	+147 015
Дебіторська заборгованість товарна	5059600	1184800	-3 874 800
ДЗ за розрахунками	945079	788924	-156 155
Інша поточна ДЗ	8075606	10888307	+2 812 701
Грошові кошти	441691,5	26664	-415 028
Інші оборотні активи	163576	168757	+5 181
Оборотні активи	15321891	19918458	+4 596 567

Джерело: розрахунки автора

Суттєвим напрямом оптимізації є управління дебіторською заборгованістю. Доцільно переглянути кредитну політику підприємства, встановити жорсткіші

умови відстрочки платежів, застосовувати диференційований підхід до контрагентів залежно від їх платоспроможності, а також впровадити систему контролю за строками погашення заборгованості. Використання інструментів факторингу або страхування дебіторської заборгованості дозволить зменшити ризики неплатежів та прискорити надходження грошових коштів.

Найбільший ефект може бути отриманий за рахунок підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Інша поточна дебіторська заборгованість становить 11461376 тис. грн. Навіть її скорочення на 10% дозволить мобілізувати 1146137,6 тис. грн грошових коштів. Додатково, зменшення дебіторської заборгованості за продукцію (1247158 тис. грн) на 10% забезпечить ще 124715,8 тис. грн. Сукупно це значно покращить ліквідність підприємства та зменшить потребу у зовнішньому фінансуванні, табл. 3.5.

Не менш важливим є підвищення ефективності управління грошовими коштами. В умовах нестабільного зовнішнього середовища підприємству доцільно впровадити систему оперативного планування грошових потоків (cash-flow), що дозволить забезпечити оптимальний рівень ліквідності та уникнути як дефіциту, так і надлишку грошових ресурсів. Тимчасово вільні кошти можуть бути спрямовані на короткострокові фінансові інструменти з метою отримання додаткового доходу.

Враховуючи стратегічний курс на підвищення енергоефективності, важливим є скорочення витрат у складі оборотних активів, пов'язаних із енергоресурсами. Впровадження енергоощадних технологій, модернізація обладнання та оптимізація енергоспоживання сприятимуть зниженню собівартості продукції, що, у свою чергу, зменшить потребу в оборотних активах для фінансування виробничого процесу.

Додатковим резервом є вдосконалення системи внутрішнього контролю та бюджетування оборотних активів. Запровадження регулярного моніторингу їх структури, динаміки та ефективності використання дозволить своєчасно виявляти відхилення та приймати управлінські рішення щодо їх оптимізації.

Прогнозні показники ефективності використання оборотних активів

наведено у табл. 3.6. та 3.7.

Таблиця 3.6

**Прогнозна оцінка ефективності використання оборотних активів
ПрАТ "Центральний ГЗК"**

Показник	Значення		Відхилення
	2025 факт	прогноз на 2026 рік	
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	15988004	16787404	+799 400
Середньорічна сума товарної дебіторської заборгованості, тис. грн	5059600	1184800	-3 874 800
Коефіцієнт оборотності товарної дебіторської заборгованості, разів	3,16	14,17	11,01
Період оборотності товарної дебіторської заборгованості, днів	113,93	25,41	-88,52
Середньорічна сума запасів, тис. грн	636338	783353	+147 015
Коефіцієнт оборотності запасів, разів	25,13	21,43	-3,69
Період оборотності запасів, днів	14,33	16,80	2,47
Середньорічна сума оборотних активів, тис. грн	15 321 891	19 918 458	+4 596 567
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, разів	1,04	0,84	-0,20
Період оборотності оборотних активів, днів	345,00	427,14	82,14

Джерело: розрахунки автора

Аналіз показників табл. 3.3 дозволяє більш глибоко оцінити причини змін ефективності використання оборотних активів у прогнозованому періоді.

Зростання чистої виручки у 2026 році на 799400 тис. грн свідчить про позитивні тенденції у розвитку підприємства. Водночас ключові зміни в показниках оборотності пояснюються структурними зрушеннями в оборотних активах, що сформувалися ще у 2025 році.

Незважаючи на суттєве покращення управління товарною дебіторською заборгованістю (зменшення її середньорічного обсягу на 3874800 тис. грн та скорочення періоду погашення на 88,52 дні), слід враховувати, що базою для

розрахунку прогностного показника є надвисокий рівень дебіторської заборгованості, сформований у 2025 році. Аналогічна ситуація спостерігається і щодо іншої поточної дебіторської заборгованості, яка різко зросла саме у 2025 році. У результаті навіть за умов прогностного скорочення цих статей їх середньорічна величина у 2026 році залишається суттєво вищою порівняно з 2025 роком, що впливає на загальні показники оборотності.

Подібна тенденція характерна і для готової продукції. Уповільнення її оборотності обумовлене значними залишками на початок 2026 року, сформованими внаслідок різкого зростання обсягів нереалізованої продукції у 2025 році. Це призводить до збільшення середньорічної вартості запасів у прогностному періоді на 147015 тис. грн, що, у свою чергу, знижує коефіцієнт оборотності запасів та подовжує тривалість одного обороту.

Загалом, незважаючи на впровадження заходів із оптимізації оборотних активів, їх середньорічна сума у 2026 році зростає на 4596567 тис. грн. Це пояснюється саме ефектом «високої бази» 2025 року, коли відбулося значне накопичення окремих елементів оборотних активів. У результаті коефіцієнт оборотності оборотних активів знижується, а період їх обороту зростає до 427,14 днів.

Таким чином, уповільнення оборотності окремих елементів оборотних активів у прогностному періоді не є наслідком неефективності запропонованих заходів, а зумовлене значними залишками, сформованими у попередньому році. Це свідчить про інерційний характер змін у структурі оборотних активів і підтверджує, що досягнення повного ефекту від запропонованих заходів можливе лише у середньостроковій перспективі.

Прогнозна оцінка рентабельності оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК» свідчить про суттєве покращення ефективності їх використання у 2026 році порівняно з базовим 2025 роком, що є результатом впровадження запропонованих заходів з оптимізації витрат та управління оборотними ресурсами.

Таблиця 3.7

**Прогнозна оцінка рентабельності оборотних активів ПрАТ
"Центральний ГЗК"**

Показник	Значення		Відхилення
	2025 факт	прогноз на 2026 рік	
Валовий прибуток, тис.грн	1 654 246	2 453 646	+799 400
Операційний прибуток, тис. грн	-4 175 883	1 519 894	+5 695 777
Середньорічна сума оборотних активів, тис. грн	15 321 891	19 918 458	+4 596 567
Рентабельність оборотних активів по валовому прибутку, %	10,80	12,32	+1,52
Рентабельність оборотних активів по операційному прибутку, %	-0,27	0,08	+0,35

Джерело: розрахунки автора

Передусім слід відзначити зростання валового прибутку на 799400 тис. грн, що безпосередньо пов'язано зі збільшенням обсягів реалізації та частковим стримуванням виробничих витрат. Це позитивно вплинуло на показник рентабельності оборотних активів за валовим прибутком, який зріс з 10,80% у 2025 році до 12,32% у 2026 році, тобто на 1,52 відсоткових пункти. Така динаміка свідчить про підвищення віддачі оборотних активів у процесі формування валового фінансового результату.

Найбільш суттєві зміни спостерігаються за показником операційного прибутку. Якщо у 2025 році підприємство отримало операційний збиток у розмірі -4175883 тис. грн, то у прогнозованому 2026 році очікується формування операційного прибутку на рівні 1519894 тис. грн. Загальне покращення становить 5695777 тис. грн, що є результатом комплексного впливу заходів зі скорочення витрат, зокрема оптимізації собівартості, зменшення витрат на збут та підвищення ефективності операційної діяльності.

Це, у свою чергу, зумовило кардинальну зміну рентабельності оборотних

активів за операційним прибутком: з від'ємного значення $-0,27\%$ у 2025 році до позитивного рівня $0,08\%$ у 2026 році. Хоча абсолютне значення показника залишається відносно низьким, сам факт переходу від збитковості до прибутковості свідчить про відновлення операційної ефективності підприємства.

Водночас необхідно враховувати, що середньорічна сума оборотних активів у 2026 році зростає на 4596567 тис. грн, що частково стримує темпи зростання рентабельності. Це зумовлено накопиченням значних залишків оборотних активів у 2025 році (зокрема дебіторської заборгованості та готової продукції), які формують високу базу для розрахунку у прогностному періоді.

Таким чином, отримані результати свідчать, що навіть за умов зростання обсягу оборотних активів підприємству вдається підвищити ефективність їх використання. У середньостроковій перспективі, за умови подальшої оптимізації структури оборотних активів і прискорення їх оборотності, можна очікувати більш суттєвого зростання показників рентабельності.

Таким чином, комплексна реалізація запропонованих заходів (оптимізація запасів, скорочення незавершеного виробництва, прискорення реалізації продукції, ефективне управління дебіторською заборгованістю та грошовими коштами) забезпечить підвищення оборотності оборотних активів, вивільнення фінансових ресурсів та створить передумови для покращення фінансових результатів і зниження збитковості підприємства.

Висновки до розділу 3

Функціонування промислового сектору України у 2025 році відбувалося в умовах суттєвого загострення кризових явищ, що проявилось у загальному скороченні обсягів виробництва. Негативна динаміка була зумовлена комплексом факторів, серед яких ключовими стали зростання вартості енергоресурсів, руйнування енергетичної інфраструктури, ускладнення логістичних процесів та дефіцит трудових ресурсів. Особливо вразливими

виявилися енергоємні та експортоорієнтовані галузі, до яких належить гірничо-металургійний комплекс. Водночас наявність окремих сегментів з позитивною динамікою свідчить про збереження потенціалу відновлення промисловості за умови стабілізації зовнішніх і внутрішніх факторів впливу.

Аналіз стану залізорудної галузі підтверджує її високу залежність від зовнішньоекономічної кон'юнктури, енергетичних ресурсів та логістичної інфраструктури. Скорочення обсягів видобутку та експорту залізної руди у 2025 році, а також подальше погіршення ситуації на початку 2026 року свідчать про системний характер кризових явищ у галузі. Додатковими стримувальними факторами виступають зниження світових цін на залізорудну сировину, зростання тарифів на електроенергію та посилення екологічних вимог, зокрема впровадження механізму СВМ. У сукупності ці фактори обмежують прибутковість підприємств та ускладнюють реалізацію інвестиційних програм.

У довгостроковій перспективі галузь має значний потенціал відновлення. Очікуване зростання попиту на металургійну продукцію внаслідок післявоєнної відбудови України, а також поступове відновлення світової економіки створюють передумови для збільшення обсягів виробництва та експорту залізорудної продукції. Реалізація цього потенціалу значною мірою залежатиме від здатності підприємств адаптуватися до нових умов функціонування, зокрема шляхом підвищення енергоефективності, модернізації виробництва та диверсифікації ринків збуту.

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» зазначені тенденції мають визначальний характер, оскільки підприємство функціонує в умовах високої енергоємності виробництва та значної залежності від зовнішніх ринків. Проведений аналіз свідчить, що стратегічними напрямками розвитку підприємства є модернізація виробничих потужностей, підвищення надійності технологічних процесів та зниження виробничих витрат. Реалізація ремонтно-відновлювальних робіт на фабриці огрудування та модернізація збагачувального обладнання, зокрема заміна кульових млинів, підтверджують наявність системного підходу до управління виробничими активами. Такі заходи дозволяють не лише забезпечити

стабільність виробництва, але й підвищити якість продукції та ефективність використання ресурсів.

Особливого значення набуває підвищення енергоефективності виробництва, що є одним із ключових резервів зниження собівартості продукції. В умовах постійного зростання тарифів на енергоресурси впровадження енергоощадних технологій, модернізація обладнання та оптимізація енергоспоживання дозволяють суттєво зменшити виробничі витрати та підвищити конкурентоспроможність продукції підприємства. Заплановані інвестиційні проекти на 2026 рік, зокрема оновлення техніки, будівництво інфраструктурних об'єктів та реконструкція виробничих потужностей, створюють передумови для досягнення цих цілей.

Не менш важливим напрямом розвитку є оптимізація логістичних процесів. Впровадження інфраструктурних рішень, таких як будівництво нового залізничного з'їзду, дозволяє суттєво скоротити транспортні витрати та підвищити ефективність внутрішньої виробничої логістики. Отриманий економічний ефект у вигляді зменшення витрат на паливо та швидкої окупності інвестицій свідчить про високий потенціал подальшого розвитку цього напрямку.

Водночас, незважаючи на наявність значних можливостей для розвитку, діяльність підприємства супроводжується суттєвими ризиками. До основних з них належать нестабільність енергозабезпечення, обмеження логістичних можливостей, зниження світових цін на продукцію та посилення екологічних вимог на міжнародних ринках. Крім того, негативний вплив можуть мати внутрішні фактори, зокрема дефіцит фінансових ресурсів, висока зношеність основних засобів та нестача кваліфікованого персоналу.

Перспективи розвитку ПрАТ «Центральний ГЗК» у післявоєнний період безпосередньо пов'язані із реалізацією комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва, зниження витрат та адаптацію до нових умов функціонування. Ключовими серед них є модернізація виробничих потужностей, впровадження енергоощадних технологій, оптимізація логістики, диверсифікація ринків збуту та забезпечення фінансової стабільності

підприємства.

Розрахунки свідчать, що ключовими чинниками покращення фінансових результатів ПрАТ «Центральний ГЗК» є саме заходи, спрямовані на зниження найбільш вагомих статей витрат. Найбільший економічний ефект формується за рахунок скорочення собівартості реалізованої продукції на 716 687,9 тис. грн та витрат на збут на 683 301,6 тис. грн. Сукупно ці дві статті забезпечують понад 80% загального ефекту економії, що підтверджує їх визначальний вплив на формування операційного збитку підприємства. Зниження інших операційних витрат на 312 102 тис. грн також є суттєвим резервом підвищення ефективності, оскільки ця стаття характеризується високим рівнем непродуктивних витрат та недостатнім рівнем контролю.

У результаті реалізації запропонованих заходів загальна сума витрат зменшується на 1 744 039,75 тис. грн, що безпосередньо впливає на формування фінансового результату. Це дозволяє трансформувати операційний збиток у розмірі -4 175 883 тис. грн у 2025 році в операційний прибуток на рівні 1 519 894 тис. грн у прогнозованому 2026 році. Таким чином, загальне покращення становить 5 695 777 тис. грн, що свідчить про високу ефективність запропонованих управлінських рішень.

Водночас досягнення позитивного фінансового результату забезпечується не лише скороченням витрат, а й підвищенням ефективності використання оборотних активів. Проведений аналіз показує, що у 2025 році підприємство характеризувалося надмірним накопиченням окремих елементів оборотних активів, зокрема дебіторської заборгованості та готової продукції. Це призвело до уповільнення їх оборотності та «заморожування» значних обсягів фінансових ресурсів у господарському обороті.

Запропоновані заходи з оптимізації оборотних активів дозволяють вивільнити 1 407 388,20 тис. грн, що є суттєвим джерелом підвищення ліквідності підприємства. Найбільший ефект досягається за рахунок скорочення іншої поточної дебіторської заборгованості на 1 146 137,60 тис. грн, а також зменшення товарної дебіторської заборгованості на 124 715,80 тис. грн. Це

свідчить про критичну роль управління дебіторською заборгованістю у забезпеченні фінансової стабільності підприємства.

Разом з тим, результати прогнозних розрахунків показують, що навіть за умов впровадження заходів з оптимізації оборотних активів їх середньорічна сума у 2026 році зростає на 4 596 567 тис. грн. Така ситуація пояснюється інерційним впливом значних залишків, сформованих у 2025 році, що створює так званий ефект «високої бази». Зокрема, різке зростання дебіторської заборгованості та накопичення значних обсягів готової продукції у 2025 році призводить до того, що навіть за умов їх скорочення у прогнозному періоді середньорічні показники залишаються на підвищеному рівні.

Це, у свою чергу, впливає на показники оборотності. Зокрема, коефіцієнт оборотності оборотних активів знижується з 1,04 до 0,84 разів, а тривалість одного обороту зростає з 345,00 до 427,14 днів. Водночас такі зміни не свідчать про погіршення ефективності управління, а є наслідком накопичених дисбалансів попереднього періоду. Підтвердженням цього є суттєве покращення показників оборотності дебіторської заборгованості: її період скорочується на 88,52 дні, що свідчить про ефективність заходів з управління розрахунками з контрагентами.

Аналогічна ситуація спостерігається і щодо запасів, зокрема готової продукції. Уповільнення їх оборотності у прогнозному періоді обумовлене значними залишками на початок 2026 року, сформованими у 2025 році. Це призводить до збільшення середньорічної вартості запасів та відповідного зниження коефіцієнта їх оборотності. Водночас у середньостроковій перспективі, за умови стабілізації обсягів виробництва та реалізації продукції, очікується поступове вирівнювання цих показників.

Позитивні зміни також підтверджуються динамікою показників рентабельності оборотних активів. Зростання валового прибутку на 799 400 тис. грн забезпечує підвищення рентабельності оборотних активів за валовим прибутком з 10,80% до 12,32%. Найбільш показовим є перехід від від'ємної рентабельності за операційним прибутком (-0,27%) до позитивного значення

(0,08%), що свідчить про відновлення операційної ефективності підприємства.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, можна зробити висновок, що ключовими напрямками підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» є:

- зниження собівартості продукції за рахунок енергоефективності та модернізації виробництва;
- оптимізація витрат на збут шляхом удосконалення логістичних процесів;
- посилення контролю за іншими операційними витратами;
- підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю;
- оптимізація структури оборотних активів та прискорення їх оборотності.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження встановлено, що оборотні активи є важливою складовою майна підприємства, яка забезпечує безперервність операційної діяльності та формування фінансових результатів. Вони характеризуються високою ліквідністю та повним оборотом протягом одного операційного циклу, що зумовлює їх ключову роль у забезпеченні платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Аналіз наукових підходів показав відсутність єдиного трактування сутності оборотних активів, однак більшість учених розглядають їх як сукупність виробничих фондів і фондів обігу або як мобільну частину майна, що використовується в поточній діяльності підприємства. У сучасних умовах акцент робиться на їх ліквідності та здатності швидко трансформуватися у грошові кошти.

Структура оборотних активів залежить від галузевих особливостей підприємства, умов виробництва, постачання та збуту. Для гірничо-металургійних підприємств характерною є значна частка виробничих запасів і незавершеного виробництва через тривалість виробничого циклу та матеріаломісткість продукції.

Ефективне управління оборотними активами є необхідною умовою фінансової стабільності підприємства, оскільки дозволяє забезпечити баланс між ліквідністю та ефективністю використання ресурсів, прискорити оборотність капіталу та підвищити результативність діяльності.

Ефективність використання оборотних активів підприємства розглядається через систему показників, що характеризують швидкість їх кругообігу та рівень участі в операційній діяльності. Основним узагальнюючим критерієм виступає оборотність, яка відображає, наскільки швидко кошти, вкладені в оборотні активи, проходять повний цикл і повертаються у грошову форму для подальшого використання.

Для оцінки застосовуються ключові показники — коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту та коефіцієнт завантаження оборотних активів. Вони

дозволяють визначити, скільки разів за період обертаються оборотні активи, за який час здійснюється повний цикл їх руху та яка сума ресурсів припадає на одиницю виручки.

Важливе значення має також аналіз оборотності окремих елементів оборотних активів, оскільки запаси, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість і грошові кошти мають різну швидкість обігу та по-різному впливають на загальну ефективність використання ресурсів підприємства. Методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів ґрунтуються на аналізі швидкості їх обігу та структурних особливостей, що дозволяє визначати резерви підвищення ефективності та обґрунтовувати управлінські рішення щодо оптимізації їх використання.

ПрАТ «Центральний ГЗК» є одним із провідних підприємств гірничо-металургійного комплексу України, діяльність якого має стратегічне значення для забезпечення металургійної галузі залізорудною сировиною. Упродовж 2023–2025 рр. підприємство здійснювало діяльність в умовах воєнного стану, що супроводжувалося суттєвими логістичними обмеженнями, зростанням виробничих витрат, нестабільністю зовнішніх ринків збуту та підвищенням операційних ризиків. Незважаючи на складні умови функціонування, комбінат зберіг виробничий потенціал та забезпечив безперервність основних виробничих процесів.

Упродовж досліджуваного періоду відбулися суттєві зміни у структурі реалізації продукції. Підприємство поступово переорієнтувало збут із зовнішніх ринків на внутрішній ринок України, що стало одним із напрямів адаптації до воєнних умов господарювання. Одночасно зросла частка концентрату у загальному обсязі реалізації, що свідчить про трансформацію виробничо-збутової політики відповідно до змін ринкової кон'юнктури.

Фінансові результати діяльності характеризувалися погіршенням. Попри зростання чистого доходу від реалізації у 2024–2025 рр., підприємство залишалося збитковим. Чистий збиток збільшився з 1326661 тис. грн у 2023 році до 3428076 тис. грн у 2025 році. Основними причинами стали випереджаюче

зростання собівартості продукції, збільшення витрат на енергоресурси, транспортування та забезпечення безперервності виробничого процесу в умовах війни.

Фінансовий стан підприємства характеризувався зниженням ліквідності та фінансової стійкості. Коефіцієнт поточної ліквідності зменшився з 1,62 до 0,90, коефіцієнт швидкої ліквідності – з 1,54 до 0,85, а коефіцієнт автономії – з 0,54 до 0,30. У 2025 році сформувався дефіцит власного оборотного капіталу, про що свідчить від’ємне значення чистих оборотних активів у сумі 1 554 574 тис. грн. Одночасно посилилася залежність від короткострокових зобов’язань, частка яких у фінансуванні оборотних активів суттєво зросла.

Структура оборотних активів відзначалася високою концентрацією дебіторської заборгованості, що обмежувало можливості оперативного використання фінансових ресурсів. Найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, а у 2025 році різко зросла частка іншої поточної дебіторської заборгованості. Така структура свідчить про значне відволікання коштів з обороту та підвищення ризиків втрати ліквідності.

Водночас використання оборотних активів стало більш інтенсивним. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс з 0,95 до 1,31 разу, а тривалість одного обороту скоротилася зі 378,7 до 275,5 дня. Період обороту виробничих запасів зменшився з 13,2 до 6,7 дня, а готової продукції – з 11,9 до 5,3 дня. Це свідчить про прискорення виробничо-збутового циклу та підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами.

Разом із прискоренням оборотності не відбулося підвищення результативності використання оборотних активів. Рентабельність оборотних активів залишалася від’ємною протягом усього досліджуваного періоду та погіршилася з –10,03 % до –22,37 %, що свідчить про нездатність підприємства забезпечити прибуткове використання вкладених в оборот активів ресурсів.

Таким чином, для ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023–2025 рр. характерним стало прискорення оборотності оборотних активів на фоні погіршення

фінансових результатів, ліквідності та фінансової стійкості. Основними проблемами залишалися висока залежність від дебіторської заборгованості, дефіцит власного оборотного капіталу, зростання боргового навантаження та зниження прибутковості діяльності.

Функціонування промислового сектору України у 2025 році відбувалося в умовах суттєвого загострення кризових явищ, що проявилось у загальному скороченні обсягів виробництва. Негативна динаміка була зумовлена комплексом факторів, серед яких ключовими стали зростання вартості енергоресурсів, руйнування енергетичної інфраструктури, ускладнення логістичних процесів та дефіцит трудових ресурсів. Особливо вразливими виявилися енергоємні та експортоорієнтовані галузі, до яких належить гірничо-металургійний комплекс. Водночас наявність окремих сегментів з позитивною динамікою свідчить про збереження потенціалу відновлення промисловості за умови стабілізації зовнішніх і внутрішніх факторів впливу.

У довгостроковій перспективі галузь має значний потенціал відновлення. Очікуване зростання попиту на металургійну продукцію внаслідок післявоєнної відбудови України, а також поступове відновлення світової економіки створюють передумови для збільшення обсягів виробництва та експорту залізорудної продукції. Реалізація цього потенціалу значною мірою залежатиме від здатності підприємств адаптуватися до нових умов функціонування, зокрема шляхом підвищення енергоефективності, модернізації виробництва та диверсифікації ринків збуту.

Для ПрАТ «Центральний ГЗК» зазначені тенденції мають визначальний характер, оскільки підприємство функціонує в умовах високої енергоемності виробництва та значної залежності від зовнішніх ринків. Проведений аналіз свідчить, що стратегічними напрямками розвитку підприємства є модернізація виробничих потужностей, підвищення надійності технологічних процесів та зниження виробничих витрат. Реалізація ремонтно-відновлювальних робіт на фабриці огрудування та модернізація збагачувального обладнання, зокрема заміна кульових млинів, підтверджують наявність системного підходу до

управління виробничими активами. Такі заходи дозволяють не лише забезпечити стабільність виробництва, але й підвищити якість продукції та ефективність використання ресурсів.

Особливого значення набуває підвищення енергоефективності виробництва, що є одним із ключових резервів зниження собівартості продукції. В умовах постійного зростання тарифів на енергоресурси впровадження енергоощадних технологій, модернізація обладнання та оптимізація енергоспоживання дозволяють суттєво зменшити виробничі витрати та підвищити конкурентоспроможність продукції підприємства. Заплановані інвестиційні проекти на 2026 рік, зокрема оновлення техніки, будівництво інфраструктурних об'єктів та реконструкція виробничих потужностей, створюють передумови для досягнення цих цілей.

Не менш важливим напрямом розвитку є оптимізація логістичних процесів. Впровадження інфраструктурних рішень, таких як будівництво нового залізничного з'їзду, дозволяє суттєво скоротити транспортні витрати та підвищити ефективність внутрішньої виробничої логістики. Отриманий економічний ефект у вигляді зменшення витрат на паливо та швидкої окупності інвестицій свідчить про високий потенціал подальшого розвитку цього напрямку.

Водночас, незважаючи на наявність значних можливостей для розвитку, діяльність підприємства супроводжується суттєвими ризиками. До основних з них належать нестабільність енергозабезпечення, обмеження логістичних можливостей, зниження світових цін на продукцію та посилення екологічних вимог на міжнародних ринках. Крім того, негативний вплив можуть мати внутрішні фактори, зокрема дефіцит фінансових ресурсів, висока зношеність основних засобів та нестача кваліфікованого персоналу.

Перспективи розвитку ПрАТ «Центральний ГЗК» пов'язані з модернізацією виробничих потужностей, підвищенням енергоефективності, оптимізацією логістики та розширенням ринків збуту. Реалізація інвестиційної програми на 2026 рік обсягом 801,1 млн грн створює передумови для зниження витрат і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Запропоновані заходи забезпечують можливість скорочення витрат на 1 744 039,75 тис. грн, у тому числі за рахунок зниження собівартості на 716 687,9 тис. грн, витрат на збут – на 683 301,6 тис. грн та інших операційних витрат – на 312 102 тис. грн. У результаті прогнозується покращення фінансового результату від операційної діяльності з –4 175 883 тис. грн до 1 519 894 тис. грн.

Оптимізація оборотних активів передбачає скорочення запасів на 136 534,8 тис. грн, товарної дебіторської заборгованості на 124 715,8 тис. грн та іншої поточної дебіторської заборгованості на 1 146 137,6 тис. грн. Загальний обсяг вивільнених коштів становитиме 1 407 388,2 тис. грн.

Прогнозні розрахунки передбачають зростання чистої виручки до 16 787 404 тис. грн та валового прибутку до 2 453 646 тис. грн. Рентабельність оборотних активів за валовим прибутком підвищиться з 10,80 % до 12,32 %, а за операційним прибутком – з –0,27 % до 0,08 %.

Таким чином, реалізація запропонованого комплексу заходів дозволяє не лише суттєво знизити витрати підприємства, але й забезпечити підвищення ефективності використання ресурсів, покращення ліквідності та фінансової стійкості. Незважаючи на наявність інерційних ефектів, зумовлених дисбалансами 2025 року, у середньостроковій перспективі це створює обґрунтовані передумови для стабілізації діяльності підприємства та переходу до прибуткової моделі функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амонс С. Є. Антропогенний вплив на земельні ресурси та практичні заходи його запобіганню. *Збірник наукових праць ВНАУ*. Вінниця. 2011. № 8. С. 112—118.
2. Андрій Глущенко. Внесок ГМК до ВВП України склав 5,5% у 2025 році. URL: <https://gmk.center/ua/news/vnesok-gmk-do-vvp-ukraini-sklav-5-5-u-2025-r/> (дата звернення: 05.04.2026).
3. Андрій Глущенко. Галузь видобутку залізної руди в Україні продовжує перебувати під тиском у 2026 році. URL: <https://gmk.center/ua/infographic/galuz-vidobutku-zaliznoi-rudi-v-ukraini-opinitsya-pid-tiskom-u-2025-2026-rokah/> (дата звернення: 06.04.2026).
4. Боди З., Мертон Р. Финанси. Київ: Вильямс, 2007. 592 с.
5. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту. Пер. з англ. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.
6. Бутинець Ф. Ф., Мних Є. В., Олійник О. В. Економічний аналіз: навч. посіб. Житомир: ЖІТІ, 2010. 416 с.
7. Вадим Колісніченко. ЦГЗК нарощує виробництво та досягне 100% потужності наприкінці 2024 року. URL: <https://gmk.center/ua/news/cgzk-naroshhuie-virobnictvo-ta-dosyagne-100-potuzhnosti-naprikinci-2024-roku/> (дата звернення: 07.04.2026).
8. Вадим Колісніченко. ЦГЗК скоротив шлях доставки руди та витрати на дизпаливо. URL: <https://gmk.center/ua/news/cgzk-skorotiv-shlyah-dostavki-rudi-ta-vitrati-na-dizpalivo/> (дата звернення: 08.04.2026).
9. Вадим Колісніченко. Центральний ГЗК завершив плановий капремонт фабрики огрудкування. URL: <https://gmk.center/ua/news/centralnij-gzk-zavershiv-planovij-kapremont-fabriki-ogrudkuvannya/> (дата звернення: 09.04.2026).
10. Галина Єрмоленко. Центральний ГЗК провів заміну двох млинів на збагачувальній фабриці. URL: <https://gmk.center/ua/news/centralnij-gzk-proviv-zaminu-dvoh-mliniv-na-zbagachuvalnij-fabrici/> (дата звернення: 10.04.2026).

11. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2006. 488 с.
12. Гордополова В. Ю. Аналіз ефективності використання оборотних активів КП ШЕУ міста Києва. *Зб. наук. ст. студентів ден. та заоч. форм навчання*. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 506 с.
13. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2012. 266 с.
14. Григоренко Ю. У 2025 році промвиробництво скоротилося через падіння добувної промисловості. URL: <https://gmk.center/ua/infographic/v-2025-rotsi-promyslove-vyrobnytstvo-skorotylosia-cherez-padinnia-dobuvnoi-promyslovosti/> (дата звернення: 11.04.2026).
15. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. К.: Знання, 2007. 1072 с.
16. Залізінський А. Ю., Тарасенко І. О. Ефективність використання оборотних активів підприємства та її вплив на фінансовий стан підприємства. Тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: СЛУ ім. В. Даля, 2022. 329 с.
17. Звіт про управління ПрАТ «Центральний ГЗК». Офіційний сайт холдингу «Метінвест». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/upload/cgok/content/51> (дата звернення: 12.04.2026).
18. Інформація для акціонерів Центральний гірничо-збагачувальний комбінат. Офіційний сайт холдингу «Метінвест». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/ua/about/info> (дата звернення: 13.04.2026).
19. Коваль Л. В., Яремчук А. Р. Сучасний стан обліку і контролю оборотних активів підприємства. *Агросвіт*. 2025. № 19. С. 114–125. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.19.114.
20. Леонов В. В. Факторний аналіз ефективності використання оборотних активів. *Молодь і індустрія 4.0 в XXI столітті*. Харків: ДБТУ, 2024. С. 317. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/54392> (дата звернення: 15.04.2026).

21. Лещук К. Б. Аналіз оборотності оборотних засобів в системі управління оборотним капіталом промислового підприємства. *Вісник СНУ ім. В. Даля*. № 6 (292), 2025. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/1157/1112> (дата звернення: 17.04.2026).
22. Літвінов О. С., Гуменюк І. О. Управління оборотним капіталом підприємства. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2021. № 7–8. С. 103–108.
23. Лопатовська О., Нікольчук Ю., Бондарук С. Особливості фінансового аналізу оборотних активів підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 338(1). С. 457–464. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-67> (дата звернення: 19.04.2026).
24. Максимова О., Максимов С., Омельченко О. Обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів гірничорудних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-64> (дата звернення: 20.04.2026).
25. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення: 22.04.2026).
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO10.aspx> (дата звернення: 24.04.2026).
27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 26.04.2026).
28. Регулярна інформація. Центральний гірничо-збагачувальний комбінат. Офіційний сайт холдингу «Метінвест». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/uk-ua/about-us/shareholders-info/regular/> (дата звернення: 28.04.2026).
29. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.

30. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 157–162. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.157.
31. Фінансова звітність за 2023–2025 роки. ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат». URL: <https://clarity-project.info/edr/00190977/yearly-finances> (дата звернення: 02.05.2026).
32. Фінансовий аналіз / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. Н. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2009. 592 с.
33. Центральний гірничо-збагачувальний комбінат. Офіційний сайт холдингу «Метінвест». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/ua> (дата звернення: 08.05.2026).
34. Цуркан І. М., Остапенко А. О. Існуючі теоретичні підходи до управління оборотним капіталом підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 8. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/25> (дата звернення: 15.05.2026). DOI: 10.32702/2307-2105.2022.8.32.
35. Череп О. Г. Аналіз ефективності управління оборотним капіталом аграрних підприємств на прикладі ПАТ «Аграрний фонд». *Інтеграція освіти, науки і бізнесу: колективна монографія. Том 9*. Запоріжжя: ФОП Мокшанов В. В., 2021. С. 188–193.
36. Щербатих Д. В. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємств. *The 32nd International Scientific and Practical Conference «Social Adaptation of the Individual in the Conditions of Social Transformations»*. Hamburg, Germany, 2024. 137 p. С. 32.

05.06.2026

В.Л. Яцун

Додаток А1

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ"

#00190977

Дата звіту 25.02.2026
 Період 2025 рік, 12 міс
 Бухгалтер КАРЛАШ ТАМІЛА ПЕТРІВНА
 КАТОТТГ UA12060170010439451
 Кількість працівників 3 737

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	17056	15067
первісна вартість	1001	77407	77850
накопичена амортизація	1002	60351	62783
Незавершені капітальні інвестиції	1005	761875	905974
Основні засоби	1010	10318835	8800539
первісна вартість	1011	10753522	11120218
знос	1012	434687	2319679
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	109	0
1036	1036	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3082	2802
Відстрочені податкові активи	1045	0	198838
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	11100957	9923220
II. Оборотні активи Запаси	1100	421056	851620
Виробничі запаси	1101	276552	260104
Незавершене виробництво	1102	111111	155576
Готова продукція	1103	33393	435940
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8872042	1247158
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	134052	62365
з бюджетом	1135	947242	726559
у тому числі з податку на прибуток	1136	4679	4656
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	19940	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4689836	11461376
Поточні фінансові інвестиції	1160	103	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	856616	26664
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	856616	26664
Витрати майбутніх періодів	1170	100426	159259
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	57969	9498
Усього за розділом II	1195	16099282	14544499
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	27200239	24467719
Пасив			

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	296635	296635
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	4595759	3939620
Додатковий капітал	1410	239338	239338
Емісійний дохід	1411	103628	103628
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	73238	73238
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9003722	2708151
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	14208692	7256982

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	524590	0
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	1090788	961718
Довгострокові кредити банків	1510	162843	92463
Інші довгострокові зобов'язання	1515	41838	3279
Довгострокові забезпечення	1520	62623	54204
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джекпоту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1882682	1111664
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	0	0
Короткострокові кредити банків			
Векселі видані	1605	0	7248
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	125646	131421
товари, роботи, послуги	1615	3312255	6837709
розрахунками з бюджетом	1620	104041	100825
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	8601	9812
розрахунками з оплати праці	1630	31396	35608
за одержаними авансами	1635	1845488	196941
за розрахунками з учасниками	1640	112456	44538
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	101859	140117
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	5467123	8594854
Усього за розділом III	1695	11108865	16099073
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	27200239	24467719

Продовження додатку А1

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15988004	15830022
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	14333758	12567425
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1654246	3262597
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	65895	360258
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	84869	131091
Витрати на збут	2150	3416508	3653173
Інші операційні витрати	2180	2080680	351635
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
збиток	2195	3861916	513044
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2800	6528
Інші доходи	2240	43871	394
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	277048	245711
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	83590	27227
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на	2275	0	0

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
монетарні статті			
збиток	2295	4175883	779060
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	747807	131056
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
збиток	2355	3428076	648004
Сукупний дохід			

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0115 795	4 974 657
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	251 203	0296 911
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	135 408	4 677 746
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	24 379	818 733
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	111 029	3 859 013
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	03 317 047	3 211 009

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	10352442	8914691
Витрати на оплату праці	2505	1197645	969306
Відрахування на соціальні заходи	2510	266680	211266
Амортизація	2515	1837226	1387088
Інші операційні витрати	2520	7369134	6427747
Разом	2550	21023127	17910098

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 186 540 000	1 186 540 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 186 540 000	1 186 540 000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	02,89	00,55
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	02,89	00,55
Дивіденди на одну просту акцію	2650	3,02	0,08

Додаток А2

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ"

#00190977

Дата звіту

25.02.2026

Період

2025 рік, 12 міс

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	17056	15067
первісна вартість	1001	77407	77850
накопичена амортизація	1002	60351	62783
Незавершені капітальні інвестиції	1005	761875	905974
Основні засоби	1010	10318835	8800539
первісна вартість	1011	10753522	11120218
знос	1012	434687	2319679
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	109	0
1036	1036	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3082	2802
Відстрочені податкові активи	1045	0	198838
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	11100957	9923220
II. Оборотні активи Запаси	1100	421056	851620
Виробничі запаси	1101	276552	260104
Незавершене виробництво	1102	111111	155576
Готова продукція	1103	33393	435940
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8872042	1247158
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	134052	62365

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
за виданими авансами			
з бюджетом	1135	947242	726559
у тому числі з податку на прибуток	1136	4679	4656
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	19940	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4689836	11461376
Поточні фінансові інвестиції	1160	103	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	856616	26664
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	856616	26664
Витрати майбутніх періодів	1170	100426	159259
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	57969	9498
Усього за розділом II	1195	16099282	14544499
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	27200239	24467719
Пасив			

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	296635	296635
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	4595759	3939620
Додатковий капітал	1410	239338	239338
Емісійний дохід	1411	103628	103628
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	73238	73238
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9003722	2708151
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	14208692	7256982
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	524590	0
Пенсійні зобов'язання	1505	1090788	961718

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Довгострокові кредити банків	1510	162843	92463
Інші довгострокові зобов'язання	1515	41838	3279
Довгострокові забезпечення	1520	62623	54204
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джекпоту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1882682	1111664
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	0	0
Короткострокові кредити банків	1605	0	7248
Векселі видані	1610	125646	131421
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1615	3312255	6837709
товари, роботи, послуги	1620	104041	100825
розрахунками з бюджетом	1621	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1625	8601	9812
розрахунками зі страхування	1630	31396	35608
розрахунками з оплати праці	1635	1845488	196941
за одержаними авансами	1640	112456	44538
за розрахунками з учасниками	1645	0	0
із внутрішніх розрахунків	1650	0	0
за страховою діяльністю	1660	101859	140117
Поточні забезпечення	1665	0	0
Доходи майбутніх періодів	1670	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1690	5467123	8594854
Інші поточні зобов'язання	1695	11108865	16099073
Усього за розділом III	1700	0	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1800	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1900	27200239	24467719
Баланс			

Продовження додатку А2

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15988004	15830022
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	14333758	12567425
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1654246	3262597
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	65895	360258
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	84869	131091
Витрати на збут	2150	3416508	3653173
Інші операційні витрати	2180	2080680	351635
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
збиток	2195	3861916	513044
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2800	6528
Інші доходи	2240	43871	394
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	277048	245711
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інші витрати	2270	83590	27227
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
збиток	2295	4175883	779060
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	747807	131056
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
збиток	2355	3428076	648004
Сукупний дохід			

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0115 795	4 974 657
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	251 203	0296 911
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	135 408	4 677 746
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	24 379	818 733
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	111 029	3 859 013
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	03 317 047	3 211 009

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	10352442	8914691
Витрати на оплату праці	2505	1197645	969306
Відрахування на соціальні заходи	2510	266680	211266
Амортизація	2515	1837226	1387088
Інші операційні витрати	2520	7369134	6427747
Разом	2550	21023127	17910098

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 186 540 000	1 186 540 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 186 540 000	1 186 540 000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	02,89	00,55
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	02,89	00,55
Дивіденди на одну просту акцію	2650	3,02	0,08

Додаток А 3

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ"

#00190977

Дата звіту 28.02.2024
 Період 2023 рік, 12 міс
 Бухгалтер [Карлаш Таміла Петрівна](#)
 КАТОТТГ UA12060170010439451
 Кількість працівників 3 808

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	25 422.00	19 916.00
первісна вартість	1001	77 434.00	77 462.00
накопичена амортизація	1002	52 012.00	57 546.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	647 427.00	500 337.00
Основні засоби	1010	6 843 929.00	6 171 517.00
первісна вартість	1011	12 323 045.00	12 718 697.00
знос	1012	5 479 116.00	6 547 180.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	109.00	109.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3 643.00	3 362.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	163 087.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	7 520 530.00	6 858 328.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	690 938.00	743 772.00
Виробничі запаси	1101	343 939.00	306 676.00
Незавершене виробництво	1102	96 594.00	37 479.00
Готова продукція	1103	250 405.00	399 617.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи,	1125	9 616 171.00	6 652 941.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
послуги			
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	55 310.00	70 307.00
з бюджетом	1135	829 196.00	347 839.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	139 765.00	47 219.00
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	20 080.00	19 925.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	996 838.00	5 603 714.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	103.00	103.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	94 582.00	104 051.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	94 582.00	104 051.00
Витрати майбутніх періодів	1170	269 988.00	270 459.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	7 330.00	55 686.00
Усього за розділом II	1195	12 580 536.00	13 868 797.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	20 101 066.00	20 727 125.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	296 635.00	296 635.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	1 349 344.00	1 088 087.00
Додатковий капітал	1410	239 338.00	239 338.00
Емісійний дохід	1411	103 628.00	103 628.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	73 238.00	73 238.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10 465 825.00	9 393 672.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	12 424 380.00	11 090 970.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	10 280.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	626 913.00	721 533.00
Довгострокові кредити банків	1510	288 643.00	234 662.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	178 746.00	96 103.00
Довгострокові забезпечення	1520	29 229.00	38 052.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	1 133 811.00	1 090 350.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	116 157.00	123 398.00
товари, роботи, послуги	1615	2 287 320.00	2 407 699.00
розрахунками з бюджетом	1620	82 409.00	134 040.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	8 662.00	11 126.00
розрахунками з оплати праці	1630	31 500.00	40 925.00
за одержаними авансами	1635	1 243 763.00	1 345 778.00
за розрахунками з учасниками	1640	17 286.00	17 772.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	142 241.00	137 921.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 613 537.00	4 327 146.00
Усього за розділом III	1695	6 542 875.00	8 545 805.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	20 101 066.00	20 727 125.00

Продовження додатку А3

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 852 828.00	14 354 012.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	8 852 917.00	9 726 718.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	999 911.00	4 627 294.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	1 054 037.00	1 443 309.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	169 514.00	162 309.00
Витрати на збут	2150	1 860 415.00	2 013 251.00
Інші операційні витрати	2180	1 250 311.00	884 946.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		3 010 097.00
збиток	2195	1 226 292.00	
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	11 961.00	9 749.00
Інші доходи	2240	1 000.00	2 780.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	235 698.00	295 412.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	49 518.00	128 614.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		2 598 600.00
збиток	2295	1 498 547.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	171 886.00	-480 769.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		2 117 831.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
збиток	2355	1 326 661.00	

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	5 520.00	-2 019.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	-13 750.00	620 433.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-8 230.00	618 414.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-1 481.00	111 314.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-6 749.00	507 100.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1 333 410.00	2 624 931.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	4 794 726.00	4 782 778.00
Витрати на оплату праці	2505	1 015 598.00	1 020 186.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	214 724.00	219 502.00
Амортизація	2515	1 397 255.00	1 755 686.00
Інші операційні витрати	2520	6 321 707.00	7 274 218.00
Разом	2550	13 744 010.00	15 052 370.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 186 540 000.00	1 186 540 000.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 186 540 000.00	1 186 540 000.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1.12	1.78
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1.12	1.78
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Додаток Б

Таблиця 1

Аналіз оборотності оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	9852828	15830022	15988004
Середньорічна сума оборотних активів тис. грн	10363563	13600120	12233860
Коефіцієнт оборотності, разів	0,95	1,16	1,31
Період оборотності, днів	378,7	309,3	275,5
Зміна періоду оборотності, днів	+126,6	-69,4	-33,8

Таблиця 2

Аналіз оборотності незавершеного виробництва ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	9852828	15830022	15988004
Середньорічна сума НЗВ, тис. грн	67037	74295	133344
Коефіцієнт оборотності, разів	146,98	213,07	119,90
Період оборотності, днів	2,4	1,7	3,0
Зміна періоду оборотності, днів	+0,9	-0,8	+1,3

Продовження додатку Б

Таблиця 3

Аналіз оборотності виробничих запасів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	8852917	12567425	14333758
Середньорічна сума виробничих запасів, тис. грн	325307,5	291614,0	268328,0
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, разів	27,21	43,10	53,42
Період оборотності виробничих запасів, днів	13,2	8,4	6,7
Зміна періоду оборотності, днів	+2,3	-4,9	-1,6

Таблиця 4

Аналіз оборотності готової продукції ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	9852828	15830022	15988004
Середньорічна сума готової продукції, тис. грн	325011	216505	234667
Коефіцієнт оборотності готової продукції, разів	30,32	73,12	68,13
Період оборотності готової продукції, днів	11,9	4,9	5,3
Зміна періоду оборотності, днів	+2,5	-7,0	+0,4

Джерело: розрахунки автора

Додаток В

Аналіз оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Показник	Значення		
	2023	2024	2025
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	9852828	15830022	15988004
Середньорічна сума дебіторської заборгованості, тис. грн	12 106 161	13 678 919	14 080 285
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, разів	0,81	1,16	1,14
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	442	311	317
Середньорічна сума кредиторської заборгованості, тис. грн	3 814 140	4 685 789	6 319 835
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, разів	2,58	3,38	2,53
Період оборотності кредиторської заборгованості, днів	139	107	142
Різниця між періодами оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості, днів	-303	-205	-175
Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською тис. грн	8 292 021	8 993 131	7 760 450
Коефіцієнт перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською	3,17	2,92	2,23

Продовження додатку В

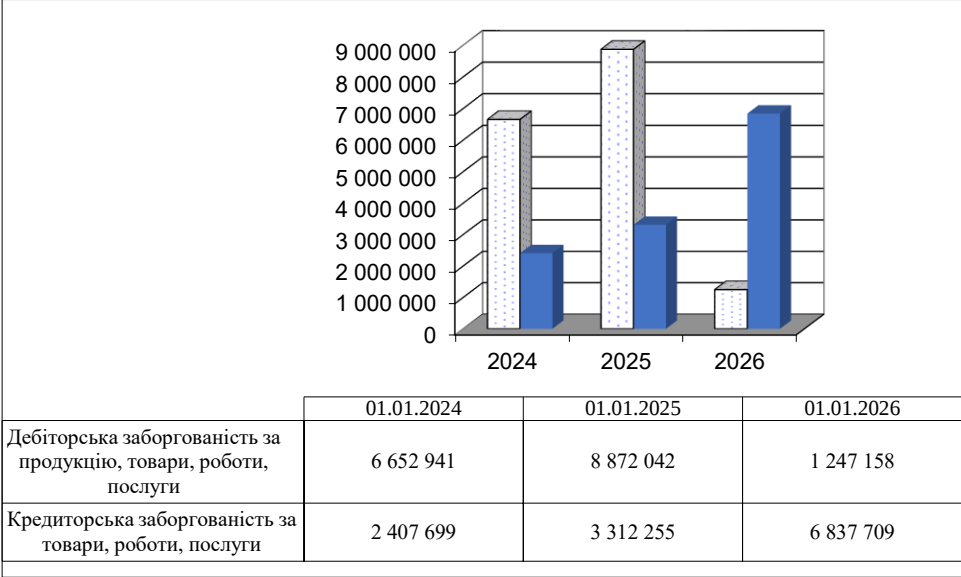

Рис. Розмір товарної дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Таблиця

Аналіз оборотності товарної дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2023-2025 роки

Стаття	Сума, тис.грн.		
	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026
Обсяг реалізації продукції	9852828	15830022	15988004
Векселі одержані	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	6 652 941	8 872 042	1 247 158
РАЗОМ товарної дебіторської заборгованості	6 652 941	8 872 042	1 247 158
Оборотність товарної ДЗ, днів	297	177	114
Векселі видані	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2 407 699	3 312 255	6 837 709
РАЗОМ товарної кредиторської заборгованості	2 407 699	3 312 255	6 837 709
Оборотність товарної КЗ, днів	86	65	114

Джерело: розрахунки автора

ЗГОДА здобувача вищої освіти
Державного університету економіки і технологій про перевірку
кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату
та розміщення в Репозитарії Університету

Я, Яцун Вероніка Леонідівна, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу.

Засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «Аналіз та фінансування оборотних активів підприємства» виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» зазначена робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ). З умовами такого розміщення ознайомлений(на).

05.06.2026

Вероніка ЯЦУН